

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА

СВІТЛИЦЯ

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 38 (1819)

П'ятниця, 19 вересня 2014 р.

Видається з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ЄВРОПА ВИВОДИТЬ УКРАЇНУ НА ВЕЛИКИЙ ТРАКТ ПРОГРЕСУ

16 вересня Верховна Рада України і Європарламент ратифікували Угоду про асоціацію Україна-ЄС. Синхронний процес ратифікації відбувся у режимі відеоконференції між Києвом і Страсбургом, повідомляє «Укрінформ». В Європарламенті за відповідну законодавчу резолюцію віддали свої голоси 535 депутатів. У Верховній Раді законопроект про ратифікацію Угоди підтримали 355 народних депутатів.

Після ратифікації законодавчими органами України та Євросоюзу з 1 листопада 2014 року розпочнеться тимчасове застосування деяких положень політичної, інституційної та секторальної частин документа. Повної чинності Угода набуде після завершення її ратифікації усіма 28-ма країнами-членами ЄС. Орієнтовний строк виконання Угоди про асоціацію становить 10 років.

Нагадаємо, Угоду про асоціацію України й Євросоюзу підписували в два етапи: 21 березня 2014 року — політичну частину, а 27 червня 2014 року — економічну.

Проект закону про ратифікацію асоціації Президент України Петро Порошенко подав у Верховну Раду лише 15 вересня. Це сталося після того, як у Брюсселі 12 вересня міністр закордонних справ України Павло Клімкін, комісар ЄС з питань торгівлі Карел де Гухт та міністр економічного розвитку РФ Олексій Улюкаєв домовилися відтермінувати передбачене Угодою запровадження поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі до 1 січня 2016 року.

Угода про асоціацію налічує понад тисячу сторінок, а за своєю структурою складається з преамбули, семи частин, 43 додатків та трьох протоколів. Її виконання розраховане на 10 років. У частині «Преамбула, загальні цілі та принципи» окреслюється підґрунтя, яке існує сьогодні для укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, зокрема, визнання з боку ЄС європейського вибору та європейських прагнень України як європейської країни, що поділяє з ЄС спільну історію та спільні цінності, а також визначені цілі Угоди, серед яких — створення асоціації, поступове зближення між Україною та ЄС на основі спільних цінностей, поглиблення економічних та торговельних відносин, зокрема, шляхом створення ЗВТ, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи і безпеки. Закріплюються основні принципи, які лежатимуть в основі асоціації, передусім забезпечення прав

людини та основоположних свобод, повага до принципу верховенства права, дотримання принципів суверенітету і територіальної цілісності, непорушності кордонів і незалежності. Підкреслюється, що подальші відносини між Україною та ЄС базуватимуться також на принципах вільної ринкової економіки, верховенства права, ефективного урядування тощо.

* * *

Євроінтеграція стала українською національною ідеєю, заявив Президент України Петро Порошенко у Верховній Раді під час синхронної ратифікації Угоди про асоціацію парламентами України та Європи.

За словами Президента, «внутрішні та зовнішні потуги

зупинити наш стратегічний поступ зазнали фіаско. Історичний договір 27 червня в Брюсселі було підписано! Сьогоднішня синхронна ратифікація буде святом не лише України, а всієї об'єднаної Європи, бо без України об'єднаної Європи не існує».

Президент заявив, що невідкладно підпише Закон про ратифікацію. «Доручаю Уряду вже завтра затвердити план виконання угоди й втілювати її з першої хвилини», — сказав Глава держави.

Петро Порошенко підкреслив, що у тексті Угоди «не змінено жодного параграфа, не додано ані слова, не переставлено навіть коми».

(Продовження на 2-й стор.)

ФОРУМ
ВИДАВЦІВ
— 2014

Ваштанг Кіпіані

Дмитро Павличко

ВОЮЄМО, СПІВАЄМО, ПРАЦЮЄМО, ЧИТАЄМО... СТАЄМО НАЦІЄЮ!

Цими чудовими осінніми днями з 11 до 14 вересня (у таку пору наше місто є справжнім раєм для туристів!) Львів отримав ще й додаткову прикрасу — двадцять перший за рахунком Форум видавців.

Та що там прикрасу — справжню корону! Форум — акція, яка не має аналогів на пост-радянському просторі. 370 авторів з 25 країн світу, 960 літературних зустрічей, презентацій книжок, художніх виставок та театральних постановок — все це було до послуг львів'ян та численних гостей міста. Два десятиліття спостерігаю за Форумом і переконуюся, що з кожним роком він стає все потужнішим і продуктивнішим. Цього разу він порадував новими іменами: відомий американський історик, дослідник тоталітаризму Тімоті Снайдер, австрійський письменник, фахівець із східноєвропейської історії Мартін Поллак, відома російська письменниця Людмила Улицька, кримськотатарський діяч Рефат Чубаров, польський драматург Януш Гловацький... Ось тільки головну тему обговорень на Форумі «100-річчя Першої світової війни» довелось змінювати на «100-ліття боротьби з тоталітаризмом». Окупація Росією Криму і війна 4

на Донбасі не могли не накласти свій відбиток на нинішню акцію. Відчувалися і тривога, і підвищена внутрішня мобілізованість, але разом з тим і велика гордість за свій народ.

Президент ГО «Форум видавців» (вона ж і автор ідеї Форуму) Олександра Коваль розповіла журналістам, що цього року організатори відмовилися від колективного російського стенду, який був постійно, починаючи з 2010 року: «Росіяни мали стенд, який фінансувався урядом Росії, але ми визнали, що в теперішній ситуації він буде недоречним. Заяву про це спільно з громадською організацією «Економічний бойкот» ми зробили на початку липня».

(Продовження на 4-5 стор.)

Як завжди, на Форумі видавців у Львові було велелюдно

КРИМСЬКА СВІТЛИЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудова колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована Міністерством юстиції України
Регстраційне свідоцтво КВ № 12042-913ПР від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди поділяє думки авторів публікацій, відповідальність за достовірність фактів несуть автори.
Рукописи не рецензуються і не повертаються. Літсування з читачами - на сторінках газети.
Матеріали для друку приймаються в електронному вигляді. Редакція залишає за собою право скорочувати публікації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора - (067) 650-14-22 (050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
95006, м. Сімферополь, вул. Гагаріна, 5, 2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ «МЕГА-Поліграф», м. Київ, вул. Марко Вовчок, 12/14, тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@megapoligraf.kiev.ua
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ - ДП «Національне газетно-журнальне видавництво»
03040, м. Київ, вул. Васильківська, 1, тел./факс (044) 498-23-65
Р/р 37128003000584 в УДКСУ у м. Києві МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail: vidavnictvo@gmail.com
Розповсюдження, передплата, реклама: тел. +38(044) 498-23-64; +38 (050) 310-56-63

ЄВРОПА ВИВОДИТЬ УКРАЇНУ НА ВЕЛИКИЙ ТРАКТ ПРОГРЕСУ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)
Президент зазначив, що атмосфера, яка панує у Верховній Раді, дуже нагадує 1991 рік, коли Україна здобула Незалежність. «З часів Другої світової жодна нація за право бути європейцями не платила такої високої ціни», — заявив Петро Порошенко, додавши, що ніхто не наважиться закрити петриківську Україною двері Євросоюзу. Президент подякував усім причетним до процесу підготовки Угоди, особливо — громадянам, які рішуче підтримували європейський курс.

При цьому Глава держави зазначив, що домовленості, досягнуті днями в Брюсселі, дозволили Україні отримати ще більше, ніж передбачає Угода. До кінця 2015-го року Україна має гарантовані преференції, українські товари продаватимуться в ЄС безмитно, в той час як на українському ринку європейська продукція поки що обкладатиметься митом за правилами СОТ. «Вітчизняна економіка отримала додаткових півтора року, щоб краще підготуватися до конку-

ренції з європейськими виробниками», — сказав Президент, подякувавши Європі «за багатомільярдний бонус Україні».

Президент відзначив важливість проведення реформ та повідомив про намір найближчим часом представити Національний план реформ — «Стратегію-2020». «Україна повинна стати зоною потужної антикорупційної операції», — зазначив Президент, закличавши депутатів проголосувати за антикорупційний закон.

Ратифікувавши у Верховній Раді Угоду про асоціацію з Європейським Союзом, Україна завдала найсильнішого геополітичного удару Росії за всю її історію. Таке переконання в ефірі Першого національного телеканалу висловила уповноважена Президента України з мирного врегулювання ситуації в Донецькій і Луганській областях, народний депутат від «УДА-Ру» Ірина Герасченко.

«За її словами, у цій Угоді, попри бажання російської сторони, «не можна змінити не те що абзацу чи пункту, там не можна змінити жодної літери чи коми». «Рік тому, коли ми мріяли підписати цей документ, у нас була одна економічна ситуація. Сьогодні вона абсолютно інша. Для нашої економіки 300-500 млн. євро щомісяця дуже потрібні, вони будуть використані для нашої армії», — додала політик, говорячи про очікувану допомогу від Євросоюзу. Народний депутат наголосила, що ратифікація Угоди про асоціацію з ЄС — це лише початок. «Тепер ми чекаємо від уряду національний план імплементації цього документа», — резюмувала І. Герасченко.

Петро Порошенко наголосив, звертаючись до депутатів: «Немає в нас ковдри, яку кожен тягне на себе. Це — відповідальність Президента, уряду, парламенту. Тільки тоді, коли ми будемо діяти об'єднано й ефективно, ми досягнемо перемоги. Якщо хтось спробує відкрити внутрішній фронт — це буде проти України, і ні я, ні уряд, ні Верховна Рада цього не дасть зробити».

Президент процитував українського письменника Миколу Хвильового: «Ми розуміємо Європу як психологічну категорію, яка виводить нас на великий тракт прогресу».

Прес-служба Президента України

РАДА ПРОГОЛОСУВАЛА ЗА ЛЮСТРАЦІЮ

Верховна Рада після кількох невдалих спроб і тривалих вмовлянь спікера Олександра Турчинова таки ухвалила Закон № 4359а «Про очищення влади». За це рішення проголосував 231 народний депутат, повідомляє кореспондент «Укрінформу».

Закон визначає правові та організаційні засади проведення процедури очищення влади від осіб, визначених цим законом, з метою утвердження в суспільстві верховенства права, законності, підвищення ефективності боротьби з корупцією. Згідно з пояснювальною запискою, метою цього документа є відновлення довіри до влади та створення умов для побудови нової системи органів влади відповідно до європейських стандартів.

Для досягнення зазначеної мети законопроектом запроваджується процедура відповідної перевірки при вирішенні питання про можливість призначення особи, як суб'єкта перевірки, на посаду в органах влади. Крім того, передбачається організація процедури перевірки осіб, які є суб'єктами перевірки, на відповідність визначеним законопроектом критеріям, з метою вирішення питання щодо можливості їхнього подальшого перебування на відповідній посаді.

Перед голосуванням спікер ВР Олександр Турчинов пригрозив депутатам, які не голосуватимуть за цей закон, опублікувати їхні прізвища у «Голосі України». До того ж після кількох невдалих спроб Верховної Ради внести до порядку денного законопроект «Про очищення влади» мітингувальники заблокували вулицю Грушевського й почали палити шини перед парламентом. Після цього депутати оперативно ухвалили цей закон.

МИ НЕ ЗАБУЛИ...

16 вересня в Києві відбулася традиційна акція вшанування пам'яті Георгія Гонгадзе та інших журналістів, які загинули в Україні під час виконання своїх професійних обов'язків, повідомляє «Телекритика».

Акція розпочалась біля офісу Національної спілки журналістів України (НСЖУ) та Незалежної медіапрофспілки України (НПМУ) на Хрещатику, де учасники поклали квіти до меморіальної дошки загиблим журналістам.

Після цього пішою ходою журналісти й активісти вирушили до Майдану Незалежності. За участі співорганізаторів ГО «Відсіч» було викладено свічками ім'я Георгія Гонгадзе. Активісти назвали також прізвища 71 журналіста, що загинули за роки Незалежності на території України. На транспаранті, який тримали журналісти, було написано: «Георгію, ми не забули!». Після цього журналісти й активісти вирушили до Адміністрації Президента України на вулицю Банкову.

Акції пам'яті загиблих журналістів відбулися і в регіонах України. Нагадаємо, Президент України Петро Порошенко також вшанував пам'ять Георгія Гонгадзе та інших загиблих журналістів і поклав квіти до меморіальної дошки, розташованої на будівлі НСЖУ.

Журналісти руху «Стоп цензурі!» у переддень 14-ї річниці зникнення Георгія Гонгадзе звернулися до Президента України, міністра МВС, Генпрокурора з вимогою зробити все необхідне, щоби встановити

виправдані причини вбивства Гонгадзе, щоб усіх винних, причетних до цього злочину, було нарешті покарано. Про це йдеться у заяві руху.

Водночас вони зазначають, що 2014 рік став найтрагічнішим для журналістики за всі роки Української Незалежності. «Під час протистояння злочинної влади Януковича Майдану, а потім — і російської агресії та дій сепаратистів у Криму та на сході України журналісти постійно ставали жертвами агресії та насилля, аж до вбивств», — пишуть журналісти.

У переддень цього символічного дня журналісти публічно звернулися до влади з переліком кроків, необхідних для повноцінного захисту права громадян на інформацію та гарантування безперешкодної діяльності журналістів. Зокрема, вони вимагають: підзвітності, створення суспільного мовлення, роздержавлення друкованих ЗМІ, прозорості медіавласності, ліквідації Національної комісії з питань захисту суспільної моралі.

Нагадаємо, що ряд журналістів, громадських активістів, власників ЗМІ заявили про своє бажання поборотися на майбутніх виборах за мандати народних депутатів. Серед них, зокрема: Мустафа Найєм, Сергій Лещенко, Світлана Заліщук, Тетяна Чорновол, Вікторія Сумар, Ірина Фриз, Ольга Черкавова, Вадим Денисенко, Віталій Чепінога, Ганна Гопко, Єгор Соболев, Ігор Луценко, Олена Білозерська, Микола Княжицький, Сергій Висоцький та ін.

Петро ПОРОШЕНКО: «БУДЬ-КОМУ, ХТО ХОЧЕ ВІЙНИ, — ЙОМУ ЗІ МНОЮ НЕ ПО ДОРОЗІ...»

У вівторок Верховна Рада України ухвалила президентські закони «Про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей» і «Про недопущення переслідування і покарання осіб-учасників подій на території Донецької та Луганської областей», повідомляє Радіо «Свобода».

Закон про особливий статус окремих районів на Донбасі передбачає особливий порядок самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей терміном на три роки, а також проведення позачергових місцевих виборів у цих регіонах 7 грудня цього року.

Відповідно до тексту законопроекту «Про недопущення переслідування і покарання осіб-учасників подій на території Донецької й Луганської областей», учасники збройних формувань, що протидіяли проведенню антитерористичної операції, а

також особи, що вчинили дії, що мають ознаки злочинів, у період з 22 лютого 2014 року до дня набрання чинності законом, звільняються від кримінальної відповідальності, якщо вони добровільно здали зброю, звільнили заручників і захоплені будинки, про що подали відповідну заяву в орган досудового розслідування.

При цьому не звільняються від кримінальної відповідальності особи, що вчинили дії, які призвели до падіння літака «Малайзійських авіаліній» 17 липня в Донецькій області; підозрюваних або обвинувачуваних у вчиненні тяжких і особливо тяжких злочинів, відповідно до Кримінального кодексу.

Засідання з розгляду цих законів відбувалося в закритому режимі.

Закон про особливий порядок місцевого самоврядування

в окремих районах Донецької та Луганської областей має стати основою миру на Донбасі, — заявив Президент України Петро Порошенко. «Україні конче потрібен мир, і на мої плечі, як президента країни, лягає величезна відповідальність, щоб мирний план був імplementований. Будь-кому, хто хоче війни, — йому зі мною не по дорозі», — цитує слова П. Порошенка прес-служба українського Президента у Facebook.

За словами Петра Порошенка, питання децентралізації влади та надання більших повноважень регіонам були і є основними пунктами його мирного плану. «Ті, хто живе в Донецьку і Луганську, повинні мати можливість обрати собі нову владу, і з цією владою ми маємо знайти порозуміння і принести мир, спокій, злагоду у державу. Це є мій шлях. Ми не дали права зруйнувати дуже крихке перемир'я і втягнути Україну у злочинну війну», — говорить Президент.

США ЗАКЛИКАЮТЬ РОСІЮ ВІДПОВІСТИ НА МИРНІ ІНІЦІАТИВИ КИЄВА

Сполучені Штати Америки закликають Російську Федерацію відповісти на мирні ініціативи України, парламент якої ухвалив закон про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької і Луганської областей. Про це заявила представник Державного департаменту США Марі Гарф на брифінгу у Вашингтоні, повідомляє прес-служба зовнішньополітичного відомства.

«Ми закликаємо Росію та сепаратистів, яких вона підтримує, відповісти на це та почати повне втілення у життя 12 пунктів досягнутих (у Мінську 5 вересня — УНІАН) домовленостей про припинення бойових дій», — йдеться в документі. Гарф зазначила, що

Росія повинна припинити свою незаконну військову інтервенцію в Україну, вивести своїх військовослужбовців та озброєння і відвести їх від українських кордонів, припинити підтримувати сепаратистів та погодитися вжити заходів, які дозволять ефективно контролювати ситуацію на українсько-російському кордоні.

«Шлях для миру відкрито, але тепер це залежить від Росії та сепаратистів, чи вони дотримуються домовленостей про припинення вогню та поважатимуть український суверенітет і територіальну цілісність», — заявила представник Держдепу. Гарф зазначила, що Київ ухваленням законів про особливий порядок місцевого самоврядування в окремих районах Донецької та Луганської областей продемонстрував своє бажання врегулювати конфлікт мирним шляхом.

ТИМ ЧАСОМ...

За президентські закони про особливий статус захоплених територій на Донбасі не можна було голосувати. Про це у коментарі Gazeta.ua сказав народний депутат Олександр Доній, який їх не підтримав. «Ці закони вже охрестили «путінськими». Те, що їх проголосували в таємному режимі, є свідченням ненормальності цих законів. Влада злякалася обговорювати їх навіть у публічному форматі.

Олександр ДОНІЙ: «ПУТІН ОТРИМАВ ПЛАЦДАРМ ДЛЯ ПОДАЛЬШОГО НАПАДУ НА УКРАЇНУ...»

Вперше в історії вимкнули табло для голосування, тому невідомо, хто і як проголосував», — наголосив він. За словами народного депутата, Україна легітимізувала два терористичні утворення — «ЛНР» та «ДНР». «Тепер терористи там можуть обиратися у владу. Катастрофічно, що ми їх амністували — вони можуть вільно пересуватися, ставати прокуро-

рами, керівниками міліції. Справедливо судитимуть тих, хто не підпаде під амністію? Тому ми отримали легітимізацію двох терористичних утворень. А все це оплачуватиметься з українського бюджету. Це — велика перемога Путіна. Він нею користуватиметься і намагатиметься розширити плацдарм, який отримав. Спробує йти на Маріуполь, Одесу і далі.

Бо він — хижак», — зазначив Олександр Доній.

Ухвалені Верховною Радою президентські закони про надання особливого статусу Донбасу і про амністію є вимушеним кроком. Про це заявив координатор групи «Інформаційний протипутін» Дмитро Тимчук.

«Варто подивитися правді в очі: ми цілком могли б довести почате до кінця і

стерти бойовиків на дрібний пил (до чого все і йшло), якби Путін не кинув на Донбас полчища своєї регулярної армії. Україна виявилася не здатною протистояти цьому нашествю. Можна, звичайно, провести загальну мобілізацію, поставити під рушницю сотні тисяч громадян, і залити кров'ю Донбас, — але навряд чи це найкращий варіант», — написав він у Facebook.

«ПУТІН, ПОВЕРНИ КРИМ НА МІСЦЕ!»

На незаконних «виборах», що відбулися минулої неділі в Криму, виборці активно висловлювали свою політичну позицію на бюлетенях, повідомив у Facebook журналіст Швекет Намтуллаєв. Зокрема, на бюлетенях малювали тризуб, писали «Слава Україні» і «Путін, поверни Крим на місце!».

Так звані «вибори», які влаштувала Росія на території Криму, є нелегітимними, а їхні результати з юридично-правової точки зору — нікчемними та не матимуть жодних наслідків для нинішнього статусу Криму та Севастополя.

Про це йдеться в заяві Міністерства закордонних справ України. «Закликаємо міжнародне співтовариство засудити проведення так званих «виборів» в АР Крим та м. Севастополь. Очікуємо також, що цивілізований світ дасть належну оцінку протиправним діям російської окупаційної влади, що продовжує утиски, дискримінацію і репресії проти кримських татар, українців та представників інших національностей, котрі не змирилися і ніколи не змиряться з окупацією Криму», — говориться у заяві.

Сполучені Штати не визнають результати виборів, які відбулися на півострові минулої неділі. Про це в понеділок під час брифінгу в Вашингтоні заявила заступник речника Держдепартаменту США Марі Гарф, передає власний кореспондент «Українформу».

«Наша позиція щодо Криму є однозначною: Крим залишається невід'ємною частиною України», — наголосила представник Держделу. Вона зауважила, що Вашингтон «продовжує засуджувати окупацію та анексію української території Російською Федерацією, а також порушення нею суверенітету й територіальної цілісності України».

Гарф також висловила занепокоєння американської сторони у зв'язку з примусовою заміною в Криму українських паспортів російськими. Крім того, вона звернула увагу на недопустимість численних порушень прав кримських татар, представників інших меншин та проукраїнських активістів.

КОГО ОБРАЛИ КРИМЧАНИ?

«Вибори» в колишній кримський парламент, який називався «державною радою» Криму, а також у місцеві органи влади завершилися. «Крим. Реалії» пропонують оцінити переможців виборчих перегонів з точки зору здійсненості їхніх передвиборчих програм.

Отже, «вибори» в Криму, згідно з повідомленнями місцевого виборчого комітету, завершилися абсолютною перемогою кримського відділення «Єдиної Росії» — партії нінишньої кримської «влади». Їй нарахували 70,18% підтримки у республіканському окрузі. Таким чином, «єдиносорося» отримують 70 мандатів з 75-ти наявних у «держраді», а також отримують 25 мандатів у всіх одномандатних округах.

Решта п'ять місць у «парламенті» Криму займуть представники кримського відділення ЛДПР (партії Володимира Жириновського). Ця політична сила отримала 8,49% голосів кримчан у республіканському окрузі.

Кримський політолог Денис Батурин пояснює такий результат «виборів» тим, що кримчани, асоціюючи «Єдину Росію» з президентом Володимиром Путіним, вважають її «найпотужнішою».

«Важливим елементом виявилася елітна конкуренція. Виборці з усіх партій, які так чи інакше пов'язані з партією влади, обирають найпотужнішу. І лише ті, хто шукає альтернативу, дуже часто з суб'єктивних причин вибирають з партій, які підтримують владу, ту, яка їм найбільше подобається. Таких ви-

явилось досить небагато», — зазначає він.

Однак навіть за рівнем явки виборців на ці «вибори» стає очевидним, що цей вибір зробили далеко не всі кримчани і навіть не половина. Незважаючи на запевнення голови кримського виборчого комітету Михайла Малишева про відсутність порушень в ході голосування, не вірять в це навіть працівники виборчих комісій.

Деякі з них на умовах анонімності розповіли «Крим. Реалії», як їхні колеги не дожджались до виборців для голосування на дому, а заповнювали бюлетені на колінах просто за рогом виборчого комітету. «Ні про яке побоювання відповідальності не йдеться, оскільки це робилося на благо правлячої партії. Процес контролювався зверху. Якщо на рівні республіки, то безпосередньо головами виборчого штабу «Єдиної Росії», а якщо на рівні районів, то за це відповідали голови районних штабів за участі керівників районів», — розповідають вони.

По суті, мало що в організації кримських «виборів» змінилося з часів правління Партії регіонів. Хіба що тепер методи фальсифікації застосовуються більш безстрашно. Однак спробуємо вивчити ефективність обраних кримчанами партій за їхніми передвиборними обіцянками.

«Стабільність», як і раніше, в моді кримських представників «Єдиної Росії» йшли на «вибори» з гаслами: «Зберегли мир! Забезпечимо стабільність!». Ці слова рясніли на білбордах з усміхненими обличчями керівників півострова, щедро прикрашали кримські міста й автотраси. (Продовження на 12-й стор.)

ВІД «КРИМСЬКОЇ ВЕСНИ» — ДО РОСІЙСЬКОЇ СІРОЇ ОСЕНІ

«Не треба лукавити, це — наша війна!» — так заявив на одному з телевізійних шоу одіозний російський письменник Едуард Лимонов. І в такий спосіб розцінює події на Донбасі не тільки він. «Ми» — говорять про так званих ополченців й інші відомі в Росії люди, а «вони» — це Національна гвардія, вороги. Хоча саме в Україні родинне коріння багатьох із тих, хто невтомно паплюжить її. Там «мала батьківщина» і агресивного Володимира Жириновського, від чого у своїх оцінках він не стає стриманішим.

А російські політехнологи поміж тим народили новий теоретичний посыл для тих, хто прерогативу власного мислення делегує іншим. Цього разу, у зв'язку із пом'якшенням конфлікту (адже вступило в дію перемир'я), вони розділили українців на «партію миру» і «партію війни». Вже під рукою і статистичні дані: за мир висловилося більше половини опитаних. Але на чому має ґрунтуватися цей мир, ніхто не береться уточнювати. Достатньо і того, що слово «мир», особливо для старших людей, родини яких безпосередньо зачепила Велика Вітчизняна війна, священне. Хоча і під час війни минулого століття теж існував варіант збереження миру. Варто було лише прийняти умови фашистських загарбників і не чинити спротиву, добровільно віддавши свою долю в чужі руки. Те ж саме пропонується сьогодні і Росією, яка, окрім своїх власних геополітичних зазіхань, готова підтримати і сусідні країни, такі, як Польща, котрі, на думку росіян, мають підставу взяти участь в розштовпуванні України. І все це повинно відбутися під впливом наркотичної дії, пов'язаної зі словом «мир». А для початку Україна мусить змиритися із втратою Донбасу, як змиралася з втратою Криму.

До речі, якщо українці ще й досі не визначилися зі своєю національною ідеєю, то для росіян все зрозуміло: це «захист своїх національних інтересів у будь-якій точці світу». Ось тільки не зрозуміло, чому ці інтереси поширюються на увесь світ, а не обмежуються своєю власною територією. Про їхній характер можна зробити висновок із знімання російських політиків: у світі Росію ніколи не любили, починаючи із давніх доряднянських часів.

Ось і цими днями не від великої любові було прийнято черговий пакет санкцій, спрямованих проти енергопідприємств, військового комплексу, банківської сфе-

ри та конкретних осіб. Не буду вдаватися до передісторії цих подій. Нагадаю лише, що попередні санкції офіційна Росія зустрічала з неабияким показушним ентузіазмом. Ті, хто особисто потрапив до списку покараних, заявляли, що мають це за особливу честь і не зазнають від санкцій жодної шкоди. Так само оптимістично «ставилися» до обмежень і цілі галузі господарства. Натомість проливалися слюзи співчуття на адресу тих країн, з якими в Росії існували торговельні угоди і які тепер мусили підшукувати інші ринки збуту. За російською версією, це мало спричинити ледь не крах всієї їхньої економіки і знову повернути Європу до стану речесії. А для Росії все — як з гуски вода, хоча вона зазнає реальної шкоди в стільки разів більшої, ніж кожна окрема країна з тих, що приєдналися до санкцій.

Мало того, Росія одразу ж вирішила помститися, забронювавши, в свою чергу, ввіз із цих країн великої групи товарів, аби «розорити» їх остаточно. А своєму народові пообіцяла, що відтепер його годуватимуть м'ясом, рибою та іншими продуктами такі країни, як Уругвай, Парагвай та Чилі, про існування яких і чув не кожен. А ще — Південна Африка, попри те, що й сама голодує. Недарма ж саме з тих країн родом СНІД, а тепер ще й лихоманка Ебола. У всякому разі, російський уряд присягнувся зберегти і продуктивний асортимент, і обсяг, і навіть ціни, хоча пливти доведеться яловичині не один тиждень морями та океанами. Але самостворена проблема, як завжди, подавалася в блискавичній обертці, мовляв, усе це лише посприяє активізації вітчизняного виробника.

Але хоча ще не встигла офіційна Росія натішитися з приводу такої вдалої відсічі своїм ворогам, а її громадяни вже почали турбуватися з приводу зростання цін. І під час опитування присутніх на одному з телевізійних шоу 35% виявили небажання заступати паски навіть ради перемоги на Донбасі.

Проте більшість, звичайно ж, тримала свої сокровенні думки при собі. Люди знають: пливти проти течії в Росії небезпечно, як ніде. Навіть ведучий найреакційнішого телеканалу «Росія-24» якийсь знізнявся: не люблять у них критику. Це — у зв'язку зі звільненням із роботи високопосадовця, що висловився проти подальшого замороження виплат, які назби-

ралися на рахунках накопи-

чувального Пенсійного фонду. Не погодитися з такою пропозицією насмілювався він один, і вищий ешелон одразу ж здихався від відчайдуха.

А пригадаймо «Марш мільйонів», спрямований проти «самого» президента. Де ті мільйони сьогодні? У всякому разі, їхні лідери отримали по 4,5 року ув'язнення.

У світлі поголовного, прямо таки радянського однодумства абсолютно непомітними пройшли й вибори у держструктури. Не було ні агітаторів, ні довірених осіб, не запрошували людей на зустрічі із кандидатами в депутати й машини з гучномовцями. А із газет, що роздавали в людних місцях, можна було зрозуміти тільки те, що конкуренція створюється практично лише навколо фігури президента: кожна партія намагається довести свою близькість до нього, вбачаючи в цьому найбільший шанс на успіх. Не стали винятком і природні антагоністи олігархів — комуністи. Реклама Геннадія Зюганова побудована на цитатах із Володимира Путіна щодо КПРФ та її лідера. І не біда, що шитється особистий лист вітального характеру, де, як і про покійників, або добре, або ніяк, головне, що там є слова: «Вас знають як авторитетного діяча, принципового й енергійного человека» та ім подібні. А ще Геннадій Зюганов хвалиться, що президент назвав його політиком № 2, звісно, після себе.

Але лідерам не всіх партій є що процитувати із політичної «класики». Вони здебільшого будують свій піар на заперечній близькості В. Путіна до партії «Єдина Росія» і дають зрозуміти, що з таким же правом могли б назвати свою партію президентською.

Реально ж критикувати наслідують лише Партію регіонів — здобуток іншої держави, рикошетом вдаряючи і по «Єдиній Росії», яка «взяла в полон» найбільшу кількість учорашніх регіоналів (хоча кандидати в депутати від неї називають себе «командою переможців»).

Не варто суперечити: «переможці» і дійсно попрацювали на славу. Тільки за два перші роки перебування при владі «донецьких» промисловість в Криму впала на 41%, наукові дослідження і розробки — на 61%, професійна, наукова і технічна діяльність — на 82%, освіта — на 34%; обсяги промислової продукції знизилися теж суттєво: виготовлення сирів — на 66%, соків — на 39%, яловичини стало менше на

40%, і це лише незначна частина втрат.

Сьогодні регіонали в Україні на межі зникнення — набрали лише 2% голосів на свою підтримку, вони навіть відмовилися від участі у виборах до Верховної Ради України. А в Криму ці «високо-класні» фахівці і «чесні» люди благополучно пройшли в кримській державній структурі під новими прапорами. Як свідчать попередні підсумки голосування, окрім представників партії Жириновського та «єдиносорося», там більше не буде нікого. До речі, очільником ЛДПР у Криму виступає наш місцевий «жириновський» — Сергій Шуваїников, який і надалі добре уживатиметься із командою Аксьонова і Константинова.

І ніякої тобі опозиції! Навіть натяку. Всі з усім згодні і щасливі. Хіба що бабусі сновигають містом у пошуках аптек, про які розповідають по телевізору, де ліки коштують копійки. Та чомусь їх не знаходять. Дефіцит молочної продукції, ввезення якої із України заборонила Росія, ще можна пережити, а ось низька якість російських продуктів — не тимчасова. Це стосується сирів, рибних та м'ясних консервів.

А завітайте на біржу праці — там на кожне робоче місце сотня претендентів. Звичайно, переважно на бюджетне, де оплата гарантується російськими стандартами і відрізняється більш як у п'ятеро від зарплати людей, задіяних в інших сферах. Там українську тисячу гривень просто механічно помножили на три.

«Тихше, тихше, — затуляла рота одна жінка іншій в магазині, — назад уже немає вороття». Спадає ейфорія з приводу приєднання Криму і в Росії. Під час серпневого опитування «Левада-центром» кількість тих, хто «відчуває радість» з цього приводу, зменшилася за чотири місяці з 23 до 16 відсотків, і вже не 47, а лише 40 відсотків опитаних схвалюють це рішення російського уряду взагалі.

Як бачимо, на півострові ніжно охрещена місцевим політичним бомондом «кримська весна» закономірно стає «кримською осінню», а росіяни дедалі менше бажають зігрівати теплом своїх сердець та іншими ресурсами новоспечених співвітчизників. Бо штучно нав'язана їм урядом національна ідея не тільки не збігається з «гаманцевими» інтересами, але й з ідеалами честі, добра та справедливості, які ще не померли в серцях кращих із росіян.

Тамара СОЛОВЕЙ

А ЩЕ Ж НЕ ЗИМА...

У Криму спостерігається дефіцит з окремих груп товарів. Про це заявила нелегітимний «міністр» економічного розвитку окупованого Росією Криму Світлана Верба, передають «Новини Криму».

«Спостерігається певний дефіцит з окремих груп товарів, пов'язаний з простим транспортом на півночі півострова. Сьогодні черга на Чонгарі складає 12 кілометрів, в Армянську — 14 кілометрів, простоюють машини по 3 дні», — повідомила вона.

За її словами, робота «зеленого коридору» для швидкоконсумних продуктів призупинилася. «Також надходили зауваження від торгових ме-

реж щодо затримки (доставки продукції — ред.) на переправі з Новоросійська», — зазначила Верба. Значного зростання цін, а також повної відсутності яких-небудь товарів нелегітимне міністерство економіки не побачило.

ТИМ ЧАСОМ... У січні-серпні цього року в окупованому Криму зафіксовано зростання цін на продукти харчування, алкоголь і сигарети, послуги та проїзд у транспорті.

За даними Служби статистики Криму, ціни на продукти харчування зросли на 28,9%. Найбільше зростання цін зафіксоване на фрукти — на 50,8%, м'ясо — 43,5%, безалкогольні напої — 33,6%, цукор, джем, мед, шоколад і цукерки — 32,3%, хлібобулочні ви-

роби і крупи — 26,8%, рибу і морепродукти — на 24,8%. Олія та жири подорожчали на 20,7%, молочні вироби, сир і яйця — на 16,3%. Водночас ціни на овочі знизилися на 8,1%.

Ціни на алкогольні напої та тютюнові вироби зросли на 40,5%.

Вартість послуг готелів, кафе і ресторанів збільшилася на 23%. Тарифи на транспорт загалом зросли на 18,4%, ціни на предмети домашнього вжитку, побутову техніку і товари повсякденного догляду за будинком — на 16,9%, житлові послуги, воду, електроенергію, газ та інші види палива — на 16,4%. Вартість послуг охорони здоров'я стала дорожчою на 14,9%, послуг з організації відпочинку та культурних заходів — на 14,5%. Послуги зв'язку подорожчали на 2,5%.

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

Утім, я постійно наголошую, що навіть у стані війни з російською тоталітарною державною машиною ми не повинні втрачати своїх приватних людських зв'язків. У Росії й справді є дуже багато людей, які підтримують Путіна, але є й багато тих, хто його не підтримує, але не висловлює своєї позиції. І є такі, які чітко висловлюють своє «ні!», не боячись чи перемагаючи страх перед можливими наслідками...».

Якщо Олександра Коваль вважає, що не варто втрачати зв'язків з нашими російськими друзями, то українців це стосується й поготів. Кожен Форум дає можливість поспілкуватися із старими друзями і знайти безліч нових.

***

Цього разу колеги з НГЖВ зробили все можливе, щоб компенсувати певні «мінуси» сьогодення, пов'язані з окупацією Криму. Привезли кілька сотень примірників «Кримської світлиці», тому з'явилася можливість ознайомити з нашою газетою кілька сотень гостей Форуму — як материкових українців, так і українців діаспори. Особисто мені вдалося подарувати останнє число «Світлиці» від 12 вересня 2014 року не лише добрій сотні українців, але й кільком полякам, литовцям, білорусам. Переважно тим, хто з цим виданням був знайомий раніше, або тим, хто цікавиться Кримом. Якщо минулого року подібне вручення було б цілком формальним (мовляв, не забувайте про нас, ми живемо й боремось!), то тепер при одній лише згадці, що йдеться про газету кримську, україномовну, у багатьох теплішав погляд, а в очах був негладкий захват: «Так ви й досі виходите? Значить, Путін не всесильний? От молодці кримчани!».

Торік подарував число газети зі статтею про грузинський підрозділ у складі УПА відомому журналістові з грузинським корінням Вахтангу Кіпіані. Тепер же він, лише глянувши на титульну сторінку, був неабияк здивований тим, що газета залишається такою ж бойовою та сміливою — жодної «поправки», жодної «скидки» на важкі окупаційні часи не зробила. Якщо так тримаються кримчани, то й материковим українцям не гоже опускати руки. Крим — наш, і ми переможемо! Звичайно, сам факт виходу «Кримської світлиці» повинен надихати тих журналістів, які працюють у більш благополучних регіонах.

***

Боже, хто це? Невже Леся Лісовська — донька славетного Горліса-Горського? Так і є, вона! А поряд її донька Ляля, тобто внучка відомого письменника і героя Холодноярської республіки. Хіба міг я мріяти про таку зустріч лише рік чи два тому? А тепер ці милі жінки представляють книжки свого батька і

Аліна Онопа і Руслан Онопрієнко

діда, при цьому усміхаються до людей такою ж відкритою, широю усмішкою, як і Юрій колись усміхався.

Бачу в натовпі знайоме обличчя відомої громадської діячки зі Львова Олі Сало. Поряд з нею симпатичний чоловік з сивими вусами і бородою. Виявляється, це — Войцех Пестка, поет, прозаїк, перекладач, член Товариства польських письменників. Стипендіат Міністерства культури і національної спадщини Польської Республіки. Твори публікує у журналі Tworczość, Odra, Lublin. Тексти перекладає німецькою, англійською, російською, українською та латиською мовами. За освітою — математик, займався науковими дослідженнями, працював садівником і програмістом, багато мандрував Центрально-Східною Європою. Ось така цікава людина... А знаєте, якими були його перші слова після того, як Ольга нас представила одне одному? Пан Войцех... почав з вибачень за те, що Польща недостатньо допомагає Україні у її двобій з Росією. Ось таких ширих і порядних людей притягує Форум.

***

А ось знайомий львівський юрист Євген Пограничний. З ним ми колись їздили до Криму навесні 1992 року. То був рухівський агітпоїзд, ми везли гуманітарну допомогу українським активістам, зустрічалися з кримськими татарами, виступали з концертами. Пригадую, як він подарував український прапор директору однієї з кримських шкіл. Той не знав, що робити, бо хоча незалежна Україна й існувала, але настрій в Криму були зовсім іншими, привид Мешкова вже блукав вулицями Севастополя... Директор прийняв подарунок, але навазав вручити панові Пограничному червоний радянський пра-

пор. Оскільки це все було на сцені, то зал завмер і уважно очікував на реакцію керівника української делегації.

Євген Пограничний не розгубився і сказав, що передає прапор до Музею жертв тоталітарного режиму, який тоді створювався у Львові. Тобто ідеологічного «паритету» не вийшло, львів'янин відразу розставив потрібні акценти. Мовляв, не будемо змішувати минуле і сьогодення. Стосовно нинішньої ситуації в Криму, то вона не радує, але пан Євген вважає, що такий стан не може тривати довго. Крим неодмінно повернеться до складу України! А поки що дуже важливо зберегти безспірне досягнення 23-річного періоду перебування Криму у складі не-

залежної України — газету «Кримська світлиця».

***

Поезія без політики можлива? Цілком. А політика без поезії? Якщо й можлива, то багато при цьому втрачає. А Форум дає можливість переконатися в тому, наскільки багатограннішою стає політика, коли їй на допомогу приходять вірші. Ми багато говорили про роль кримських татар у стримуванні агресора. Принаймні вони відразу знайшли своє місце, коли треба було протистояти «зеленим чоловічкам». Вони носили їсти нашим бійцям, виходили з синьо-жовтими прапорами вздовж трас, піднімалися на Ай-Петрі з українським прапором... Виходили й українці. Були й росіяни, але татари були найбільш організованими, динамічними. Дмитро Павличко віддав їм належне, висловившись дуже образно:

*Ідуть Потьомкін,
Сталін, Дергачов —
Татарів геноциди,
три кошмари,*

жуть, що вони терміново вийшли на зустріч із Президентом. Тож модератор зустрічі Андрій Павлишин представив читачам лише канадського професора. Павло Роберт Магочій підкреслює, що не вважає себе фахівцем з Криму, але при написанні книги він ставив перед собою амбітну мету: популярно розповісти світові про Крим. Адже інтерес до цієї території значно виріс після анексії півострова Росією. Тому й починається книга дуже романтично:

«Що таке Крим? Земля, що купається в променях сонця. Земля, яка обвівається вітром, наповненим ароматом трав, чагарників і дерев. Земля, береги якої омиваються водами слабкосолоних морів, цілющих для тіла і душі. Це — Крим...». Книга вийшла українською, російською та англійською мовами.

Після зустрічі, на якій зібрався люди, закохані в Крим, я подарував багатьом по примірнику «Кримської світлиці». Дякували, усміхалися, часом раділи, як діти,

*І в Крим, на узбережжя
золоте,
Приїде Дніпро і стане
на коліна,
Проститиме прощення
за те,
Що вчасно збройно
не прийшла
Вкраїна.*

Ну, тепер збройно, може, й пізно, краще політично, юридично, економічно... Зокрема, варто фінансово підтримати все проукраїнське, в тому числі й чималеньку армію безробітних вчителів української мови, а також бойову і неоптопловану «Кримську світлицю». Втім, розумію, що на даному етапі значно важливішим завданням України є переможне закінчення АТО та відбудова Донбасу.

***

Бачу знайоме обличчя. О, та це ж Рута Малікенайте, литовка, яка ще в 1990 році виступала українською на одному з киевських мітингів. Саме тоді ми й познайомилися, я допомагав Руті створювати Товариство литовської культури. Спочатку в

ВОЮЄМО, СПІВАЄМО, ЧИТАЄМО... СТАЄМО

Євген Пограничний

Рута Малікенайте

*Четвертий з танка
на асфальт зійшов —
Тримайтеся, брати мої
татами!*

Наступного дня після розмови з Дмитром Павличком (він особисто представляв на Форумі свої нові книги) я прийшов на зустріч з автором книги «Крим — наша благословенна земля» Павлом Робертом Магочієм. Це професор історії та політології Торонтського університету (Канада), автор двох дуже авторитетних видань: «Історичний атлас Центральної Європи» та «Україна: історія її земель та народів».

Ще мали б бути керівники Меджлісу Рефат Чубаров та Мустафа Джемільєв. Але того дня лідери кримськотатарського народу не змогли бути присутніми на зустрічі, ка-

дивувалися, що газета досі виходить. Дуже пощастило, що серед «фанатів Криму», які прийшли на презентацію книги «Крим — наша благословенна земля», була співробітниця Британської бібліотеки (Лондон) Ольга Керзюк та кандидат історичних наук, керівник Центру формування бібліотечно-інформаційних ресурсів Національної бібліотеки імені В. Вернадського Надія Стрішенець. Вони запевняли, що подаровані примірники не залишаться без читача і висловили бажання отримувати регулярно нові числа газети.

Взагалі, коли навколо стільки друзів Криму, то хочеться вірити в краще. Може, й не доведеться довго чекати, коли збудеться поетичне пророцтво Дмитра Павличка:

Киеві, а потім у Львові. Пізніше Рута Малікенайте заступала видавництво «Балтія-друк», робить багато для того, щоб українці і литовці більше знали одне про одного. Показала одну з нових книг на своєму стенді: «Хотинська битва 1621 — битва за Центральну Європу». Поряд — інша книга «Грюнвальдська битва — битва народів». А потім дала сумно: «Ось так, Сергію, в світі нічого не міняється... І Литва, і Україна неодноразово опинилися в центрі світових подій. Литва першою почала руйнувати СРСР, а Україна своєю твердою нинішньою позицією не дасть відродитися російській імперії. Добре, що між нашими народами завжди були добрі стосунки! Видавництво «Балтія-друк» робить дуже багато для популяризації важливих моментів як української, так і литовської історії...».

Книги, справді, надзвичайно цікаві, але ж і ціни високі! Скажімо, деякі коштують по 800 гривень. Така книга може бути непоганим «груповим» подарунком від студентів якомусь професору-історіку до дня народження. Але сам студент чи домогосподарка її не куплять. Тому «Балтія-друк», як і решта українських видавництв, чекають на нові закони, які б трохи захистили видавця. Тоді й ціни стануть доступнішими.

(Продовження на 5-й стор.)

Леся Лісовська

Ольга Сало та Войцех Пестка

Ольга Керзюк і Надія Стрішенець

Свого часу «Кримська світлиця» багато писала про українців Берестейщини. Минув рік забрав життя двох «останніх з могікан» Берестейського краю — Володимира Леонюка і Василя Горбачука. Померли майже одночасно у важкі дні Євромайдану. Можливо, переживання і прискорили їхню смерть... А це ж були люди, які особисто бачили бойців УПА, були свідками боротьби за український характер краю. Втім, відрізана Сталінін у 1939 році Берестейщина так і не повернулася до України. Чомусь про це багато думав під час АТО на Донбасі. Чи не проляже колись майже умовний кордон з тимчасовими блок-постами глибокою борозною через українські серця? А тут побачив біля одного із стендів Наталку Бабіну, білоруську письменницю родом з Берестейщини, яка хоч і пише білоруською, проте не відрикається від українства. Вона представляла свою книгу «Ри-

не відразу, і не безкровно. Але довго Росія його не втримає, це — факт. Цього разу на Форумі безкоштовно роздавали і газету «День». Розгорнув її і відразу звернув увагу на звернення народного депутата України Миколи Княжицького до ведучої каналу Новоросія-ТВ:

«Пише вам вдячний за неповторні враження від перегляду глядач. Пропоную вам власний план виходу з кризи! Потрібно негайно приєднати до Новоросії її історичні землі — Кубань і всі землі навколо Ростова. І Крим, звичайно, теж. Після цього за мудрим планом Путіна домовлятися з Україною про те, що Новоросія — її федеральна частина. Лише Ростов не приєднуйте! Кубань — так, а Ростов не треба. Там Янукович, а його витрати жоден бюджет не витримає...».

Хоч і з гумором сказано, але й раціональне зерно є. У книзі братів Капранових багато пишеться про зв'язки

Аліна Онопа

Трохи виділяється з натовпу професор Роман Кісь. Тепер він у капелюсі, сивобородий... Два роки тому ми з ним разом голодували біля Українського дому, протестуючи проти мовного закону Ківалова-Колесніченка. А кілька днів тому пан Роман повернувся з Маріуполя, куди їздив допомогти місцевому люду... споруджувати бліндажі та копати траншеї. Стосовно нинішньої події він висловився так:

— Моє ставлення до Форуму видав-

дила, що на Форумі люди не лише читають, але й спілкуються, генерують ідеї, спрямовані на розбудову держави. Скажімо, він пропонує утворити Слобожанську Січ на східних кордонах нашої держави:

— Це, насамперед, треба робити там, де існують великі «діри» на східному кордоні. Треба творити слободи, невеличкі хутори, в яких жило б по три-чотири родини... Дати людям пільги, дати землю тим, хто може господарювати. У більшості українців ця жилка є. І озброїти їх, з огляду на нинішню ситуацію. Цілком легально, офіційно. Для збільшення престижу статусу цих людей можна назвати нове козацьке утворення як «Нова Слобожанська Січ». І зосередитись на тих проміжках, які не контролюються цілком притурдонниками. А такі ділянки там є, на жаль... Ми дуже сподіваємося на добру електроніку, яку нам дасть Захід. На спостереження, виявлення противника. Але ворог також може її виявити і знищувати тих, хто нею користується. Тому частину кордону має контролювати не техніка, а живе око людини. Окрім карабінів, наші люди могли б мати і гранатомети. І продумати систему негайного сповіщення. За 30-40 кілометрів від кордону повинні стояти військові частини, які в будь-який момент могли б висунутися в бік небезпеки.

До речі, бліндаж мені так і не вдалося викопати. Зібралися люди, прийшли до цивільного штабу оборони (там гуртуються люди з різних громадських організацій, волонтери), але представник цього штабу попросив у той день нічого не робити, оскільки існує загроза обстрілу території.

Як на мене, то лише 10-15% маріупольців можна вважати ідейними сепаратистами. Приблизно 50% населення — потенційно активні українці. Ще є лояльні люди, які за Україну, але поки пасивні, бо залякани. Пригадую такий випадок. Один маріупольчанин почув мою українську мову, коли я стояв біля демонтованого пам'ятника Леніну, і запитав: «Откуда вы?». Кажу, що з Львова. «А что вы здесь делаете?». «Приїхав допомогти вам рити окопи...» — відповідаю. Тоді цей чоловік на деякий час кудись зник, а потім повернувся, тягнучи з собою торбу солодких груш. Непомітно всунув їх мені зі словами: «Это тебе, батя...». Я зрозумів, що він був зворушений моєю позицією і моїм бажанням допомогти в міру своїх сил Маріуполю. Але поки що боїться відкрито висловлювати свою позицію. З часом ці люди посміливішають і зміцнять своєю присутністю проукраїнський табір.

Оптимізму на Форумі, як бачимо, не бракує. А виступ гурту «От вунта» з Рівного був настільки тепло сприйнятий публікою, що хлопцям ледве вдалося відпроситися на свій наступний концерт. Адже треба було виступати перед військовими, які щойно повернулися із зони АТО. Воюємо, співаємо, працюємо, читаємо... Стаємо нацією! І чекаємо з нетерпінням на продовження Форуму видавців — цієї дивовижної української акції на злам тисячоліть.

Сергій ЛАЩЕНКО

ФОРУМ ВИДАВЦІВ У ЛЬВОВІ ВИЗНАЧИВ НАЙКРАЩІ КНИГИ

Форум видавців — культурна подія, яка вже стала знаковою для нашої країни. Цього року до уваги гостей Форуму організатори представили понад 900 заходів, де відбулися презентації книг, зустрічі з письменниками та поетами, дискусії, автограф-сесії, літературні читання. Гостями Форуму стали понад 370 письменників з 25-ти країн.

«Проведення таких інтелектуальних подій надзвичайно важливе для культурного життя України. Мені дуже приємно, що попри такий складний час, який переживає наша країна, організаторам Форуму вдалося зібрати тут еліту нації: кращих поетів, письменників, книговидавців, поважних гостей, представити таку різноманітну програму, — сказав міністр культури Євген Нищук. — Чим більше подібних заходів відбуватиметься в Україні, чим більше уваги держава приділятиме книговидавництву та розвитку читання, тим сильнішою і згуртованішою буде нація».

У рамках Форуму видавців відбувся Львівський міжнародний літературний фестиваль, фестиваль дитячого читання «Книгоманія», благодійна акція для літніх людей «Третій вік: задоволення від читання», V Бібліотечний форум.

Гран-прі книжкової премії «Найкраща книга Форуму видавців — 2014» отримала книга «Сто загадок Симфосія». Переклад з латинської, коментарі-есеї Андрія Содомори (видавництво «Срібне слово»). Цього року на конкурс було подано 316 книг від 68 видавництв.

У двадцятку кращих книг Форуму видавців — 2014 увійшли: Йосиф Сліпий. Спомини (Видавництво Українського католицького університету);

Михайло Драган. Українські деревляні церкви. Генеза і розвій форм (Видавець Савчук О. О.);

Атлас українських історичних міст. Том 1: Львів. Науковий редактор Мирон Капраль («Картографія»);

Бруно Шульц. Книга образів. Упорядник Єжи Фіцовський («Дух і літера»);

Даніель і Александра Мізелінські. Карти («Видавництво Старого Лева»);

Галичина. Український звиг. За матеріалами архіву Степана Гайдучка («Апріорі»);

Сто загадок Симфосія. Переклад з латинської, коментарі-есеї Андрія Содомори («Срібне слово»);

Поетична серія «Видавництва Старого Лева»;

Діяння Римські. Християнські притчі Середньовіччя. Переклад з латини Ростислав Паранько («Апріорі»);

Юрій Винничук. Галицька кухня («Видавництво Старого Лева»);

Мар'яна Прохасько. Тарас Прохасько. Куди зникло море («Видавництво Старого Лева»);

Олег Павлишин. Євген Петрушевич (1863-1940) («Манускрипт-Львів»);

Олена Кульчицька. Графіка, малярство, ужиткове мистецтво («Апріорі»);

Книга Лева: Львів як текст. Упорядник Василь Габор (ЛА «Піраміда»);

Курт Воннегут. Бойня номер п'ять («Фундація Короля Юрія» у співпраці з «Видавництвом Старого Лева»);

Антуан де Сент-Екзюпері. Маленький принц. Художник Владислав Єрко («А-БА-ГА-ЛА-МА-ГА»);

Йоганн Вольфганг фон Гете. Фауст. У перекладі Миколи Лукаша (Видавництво Жуванського);

Ян Морис. Чому Захід панує — натепер. Оповіді з історії та що з них випливає щодо майбутнього («Кліо»);

Українська авангардна поезія: 1910-1930-ті роки. Антологія. Упорядники Олег Коцарев та Юлія Стахівська («Смоло-скіп»);

Сергій Параджанов. Колаж. Асамбляж. Предмет. Упорядник Діана Ключко («Дух і літера»);

Листування Тараса Шевченка. За редакцією Сергія Єфремова («Брама-Україна»).

Прес-служба
Міністерства культури України

КОНКУРС НА ЗДОБУТТЯ ЛІТЕРАТУРНОЇ ПРЕМІЇ ІМЕНІ ШОЛОМ-АЛЕЙХЕМА

Міністерство культури України оголошує конкурс на здобуття літературної премії імені Шолом-Алейхема за кращі літературно-мистецькі твори, що популяризують духовно-культурні надбання українського та єврейського народів.

Премію присуджують письменникам, перекладачам за кращі літературно-мистецькі твори, що популяризують духовно-культурні надбання українського та єврейського народів.

Відповідно до Положення про літературну премію імені Шолом-Алейхема, затвердженого наказом Міністерства культури України від 06.05.2009 № 21 і зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20.05.2009 № 442/16458, матеріали на здобуття премії подаються до 1 листопада 2014 року на адресу Міністерства культури України: м. Київ, 01601, вул. І. Франка, 19 (контактний телефон: 279-37-40).

Згідно з пунктом 10 вищезазначеного Положення на здобуття Премії до 1 листопада цього року подаються:

- клопотання про присудження Премії зі стислою характеристикою твору та його автора (колективу авторів);
- примірник твору у друкованому вигляді;
- рецензії на твір кандидата (кандидатів) на здобуття Премії;
- ксерокопія відгуків у засобах масової інформації (у разі наявності);
- копія паспорта та ідентифікаційного номера претендента (у разі його наявності) або в разі коли претендентом є колектив авторів;
- копії паспортів та ідентифікаційних номерів (у разі наявності) кожного члена колективу.

ПРАЦЮЄМО,

НАЦІЄЮ!

Брати Капранови

бине місто», яка вже перекладена українською. Про свої плани говорить з оптимізмом:

— Ми створили Товариство української літератури при Спільні білоруських письменників. Мене вибрали його головою. У нас багато планів, сподіваюсь, що через рік буде про що розповідати. Дуже переживаємо за Україну! Але скажіть, як ви допустили, що у вас мільйони людей ненавидять рідну державу? Маю на увазі Крим і значну частину Донбасу. Ми багато в чому задримо українцям: демократія є, ситуація з мовою у вас значно краща, ніж у Білорусі, але щоб була отака регіональна розколотість? Нам це незрозуміло...

Ну, тут нічого не вдієш, ми живемо в різних державах і у нас різні ЗМІ. Пояснювати білорусам (чи то пак берестейським українцям) треба довго. Добре вже те, що коли й не вся Україна, то хоча б значна її частина починає мислити однаково. Принаймні є така тенденція. Скажімо, коли я запитав у братів Капранових — чи вірять вони у повернення Криму, то вони відповіли:

— Ми повернемо Крим, запорукою цього є ось ця наша книга «Історія незалежності України»... Але прогнозуємо, що Крим доведеться повертати разом з Кубанню. Бо інакше Росія від нас не відцепиться. Просто це буде

Кубані і Криму з Україною. Якщо вже й федералізувати українські землі, то всі, а не лише те, що залишає нам Путін. Те, що він залишає, настільки монолітне, що й федералізації не потребує. А ось з Кубанню, частиною Ростовщини, Курщини, Воронежчини — над цим ще подумаємо...

Хоч кілька місяців АТО забрали з собою багато людських життів, зате люди на Сході щось почали розуміти. Це відзначають і наші колеги з Національного газетно-журнального видавництва, які побували на звільнених територіях Донбасу. Ось що пише у статті «Друга лінія фронту» («Культура і життя» від 05.09.2014) Аліна Онопа: «Вразило, що хлопчик років чотирьох підійшов до мене і сказав: «Тетя, а ви знаєте, що в нас русские стреляли?». Щоб не загострювати ситуацію, один з військових відповів йому: «Просто они сейчас заболели, но скоро это у них пройдет...». А ось Ельвіра Загорська (газета «День» від 12.09.2014) описує, як граються діти-біженці: «Русские сдавайтесь! Я в бронжилете! Я взял вас в плен!». Не знаю, радіти чи сумувати з приводу останніх тенденцій (в часи нашого дитинства ворогами були «німці», і аж ніяк не росіяни), але вже видно, що безогляді «кримнашівські» настрої і фанатичні вигуки «Раши-я!» часто переростають у щось зовсім протилежне.

Роман Кісь

«УКРОП» – ЦЕ «УКРАЇНСЬКИЙ ОПІР!»

Зневажливе, на думку російських терористів і бойовиків, іменування українців «укропами» насправді слід розшифровувати як скорочення словосполучення «український опір». Про це повідомляється в офіційному Твіттері Президента України Петра Порошенка. «УКРОП – це український опір!» – йдеться у повідомленні.

На фото: П. Порошенко у формі з «укропом» під час відвідин Маріуполя

УКРАЇНЦІ ЗІБРАЛИ НА АРМІЮ МАЙЖЕ 150 МІЛЬЙОНІВ...

На рахунки Міністерства оборони як допомога Збройним Силам України від юридичних і фізичних осіб надійшло 147,403 мільйона гривень, – повідомляє прес-служба Міноборони.

«З цієї суми 136,62 мільйона гривень – грошові перекази на матеріально-технічне, решта – на медичне забезпечення Збройних Сил України», – зазначається у повідомленні. Зокрема, за допомогою дзвінків на єдиний мобільний номер «565» на підтримку українського війська перераховані 35,527 мільйона гривень (усі – на матеріально-технічне забезпечення ЗС України).

Водночас на рахунки Міноборони надійшло 153,1 тисячі доларів США, 72,8 тисячі євро, 5 тисяч чеських крон, 450 канадських доларів та 140 швейцарських франків. Усього продано іноземної валюти в гривневу еквіваленті на 2 988,4 тисячі гривень.

...І ЗАПЛАТИЛИ 290 МІЛЬЙОНІВ ВІЙСЬКОВОГО ПОДАТКУ

Про це заявив голова Державної фіскальної служби Ігор Білоус під час брифінгу в Будинку Уряду, йдеться у повідомленні на сайті Кабінету Міністрів України.

«За серпень зібрали 290 мільйонів гривень військового збору. Очікуємо щомісяця близько 500 млн. грн. Чому менше за серпень? Тому що коли почали збирати, то вже пройшла перша виплата заробітної плати», – розповів Білоус.

При цьому він додав, що «податок досить простий з точки зору адміністрування».

Нагадаємо, що Верховна Рада України 31 липня ухвалила зміни до Податкового кодексу, якими тимчасово, до 1 січня 2015 року, введено 1,5-відсотковий військовий збір. Об'єктом оподаткування є заробітна плата, інші виплати та винагороди, які нараховуються платнику у зв'язку з трудовими відносинами та за цивільно-правовими договорами, лотерейні та інші виграші.

ДОПОМОЖУТЬ «БЕЗПІЛОТНИКИ»

Президент України Петро Порошенко дав дозвіл на використання ОБСЄ безпілотних літальних апаратів для спостереження за дотриманням перемир'я на Донбасі. Про це йшлося під час телефонної розмови Президента із Німечкою Головою ОБСЄ, керівником Федерального департаменту закордонних справ Швейцарії Дідьє Буркхальтером.

Співрозмовники обговорили питання роботи Спеціальної моніторингової місії ОБСЄ в Україні, зокрема, моніторингу режиму припинення вогню на Донбасі.

Для дотримання сталого режиму припинення вогню співрозмовники домовилися про суттєве збільшення чисельності та технічного оснащення місії для моніторингу і верифікації.

Петро Порошенко дав дозвіл на використання ОБСЄ безпілотних літальних апаратів, і Дідьє Буркхальтер пообіцяв доставити їх в Україну найближчим часом.

Для суворого дотримання режиму припинення вогню Голова ОБСЄ пообіцяв направити в Україну більше інспекторів із відповідним досвідом, які займатимуться моніторингом у найпроблемніших місцях.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) розширює свою моніторингову місію на Донбасі і має намір використовувати безпілотники для спостереження за дотриманням перемир'я. Про це заявив на форумі ОБСЄ в Празі Голова організації – президент Швейцарії Дідьє Буркхальтер, повідомляє «Голос Америки».

ЕЛЕКТРОННІ ОЧІ РОЗВІДКИ СИЛ АТО

Ось такі невеличкі, схожі на дитячі повітряні іграшки, літальні апарати з'явилися на озброєнні сил АТО. Головне завдання цих літаків – виконувати повітряну розвідку секторів, зайнятих терористами.

– Один такий виріб дозволяє керівництву АТО зекономити чимало часу на збір оперативної розвідувальної інформації, – зазначив начальник Житомирського військового

інституту імені С. П. Корольова генерал-майор Юрій Даник. – А головне, він дозволяє вберегти життя і нашим розвідникам, і солдатам, які завдяки повітряній розвідці не потраплять у засідку чи вчасно будуть попереджені про вогневі наліт.

Потрібно зазначити, що цей безпілотний повітряний розвідник – цілком український виріб. Його створили військові інженери

Житомирського військового інституту імені С. П. Корольова спільно з іншими фахівцями. Зараз апарат успішно використовується для збору розвідувальних даних у «гарячих точках» АТО. Потужні лінзи камер дозволяють побачити навіть добре замасковані позиції терористів. До речі, за своїми характеристиками український повітряний безпілотний розвідник перевершує всі існуючі іноземні моделі. І само собою зрозуміло – значно дешевший у виробництві й експлуатації.

Тарас ГРЕНЬ (фото автора)

БЛАГОДІЙНИКИ ПРИДБАЛИ СУЧАСНЕ МЕДИЧНЕ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ МОБІЛЬНИХ ГОСПІТАЛІВ

11 вересня у Києві відбулася зустріч офіцерів Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил України з представниками благодійного фонду «Народний тил», футбольного клубу «Динамо» (Київ) та засобів масової інформації. Зустріч, у якій взяли участь помічник начальника Генерального штабу Збройних Сил України, підполковник Роман Чаплінський, начальник Управління спорту Міністерства оборони України, полковник Віктор Довгодько та начальник

відділу постачання медичного майна Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України Володимир Прудніков, була присвячена відправленню сучасного медичного обладнання для двох мобільних госпіталів Збройних Сил України. Цього ж дня зазначене обладнання було відправлено силами благодійного фонду «Народний тил» до пунктів призначення.

Представники Міноборони та Генштабу висловили щирі вдячність керівництву ФК

«Динамо» (Київ) та благодійного фонду «Народний тил» за суттєвий внесок у забезпечення мобільних польових госпіталів Збройних Сил України вкрай необхідним медичним обладнанням.

На перераховані кошти президентом ФК «Динамо» (Київ) Ігорем Суркісом на рахунок благодійного фонду «Народний тил» було закуплено сучасне ендоскопічне хірургічне обладнання і чотири кисневі концентратори для безпосередньої подачі кисню пацієнту, а також для забезпечення киснем медичних апаратів штучної вентиляції легень.

ПОДВИГ ВІЙСЬКОВОГО ЛІКАРЯ

Варварський вчинок здійснили 29 серпня бойовики у зоні АТО. Вони розстріляли з «Градів» та іншого важкого озброєння українських військових, які за домовленістю з російською стороною покидали «Іловайський котел» так званім гуманітарним коридором. У результаті обстрілу загинуло близько ста чоловік, а кілька сотень було тяжко поранено. Загиблих було б значно більше,

коли б на допомогу пораненим, ризикуючи власним життям, не прийшли наші медики. А організував їх одеський військовий лікар, капітан медичної служби Анатолій Садовник.

В інтерв'ю одеському Інтернет-виданню «Думська» він розповів, що медики надавали першу допомогу пораненим, які кілька днів перебували у полі, й вивозили їх медичними УАЗами

через блокпости і контрольні пункти російських військових і так званої «ДНР». «До нас поранених намагалися евакуювати військовим транспортом і машинами під червоними хрестами, але так вдалося вивести лише по кілька десятків чоловік на день. Завдяки особистим контактам із польовими командирами «ДНР» і російськими офіцерами, ми змогли в перший же день ева-

куювати 117 чоловік», – каже він.

Безумовно, поїздки були вкрай небезпечні. Спершу бойовики затримали Анатолія Садовника і погрозували йому розправою. Та кмітливий одесит зумів переломити ситуацію і завоювати прихильність наших ворогів. У наступні чотири дні він їздив по місяцях боїв у супроводі двох представників «ДНР», забираючи поранених і полонених українських бійців. Слова «лікар з Одеси» стали

своєрідним паролем-переступкою на блокпостах і контрольних пунктах. Медичні УАЗи збирали поранених навіть за 30 кілометрів від лінії фронту. Пізніше 230 чоловік були доставлені вертольотами у військові шпиталі.

Контактував одеський лікар і з російськими вояками. За їхніми словами, наказ про відкриття артилерійського вогню по колоні був для них несподіванкою. Вони навіть не розуміють, навіщо

було розстрілювати колону, і взагалі, навіщо російські війська воюють із братнім народом в Україні.

Довелось Анатолію Садовнику надавати допомогу й бойовикам. Одного разу блокпост «ДНР», де перебував лікар, потрапив під обстріл, у результаті чого один чоловік був контужений, а другий був поранений кулею. Поранений виявився нетранспортабельним, вивезти його в Донецьк було неможливо. Тому капітан Садовник прямо на місці, використовуючи лише медикаменти з польової сумки, провів операцію і вийняв із рани кулю, випущену зі снайперської гвинтівки Драгунова. Ризикована операція пройшла успішно.

І нині капітан медичної служби Анатолій Садовник продовжує нести службу в одному з польових госпіталів у зоні АТО, повертаючи до життя українських героїв. До їхнього числа можна зарахувати і його самого, адже під Іловайськом він здійснив справжній подвиг.

Сергій ГОРИЦВІТ

На світлинах: евакуація поранених бійців із зони АТО, медики на лінії фронту

Василь МАРСЮК

ДО КРИМУ

Прости — прощай!
Я плакати для виду
не стану, хоч і траурний кінець.
Ти затонув, як давня Атлантида,
остався тільки згадок якорець.
Ще згадуються гори кришталеві
і білозубі хвилі біля скель,
і скупані у сонячному мреві
ракушнякові човники осель...
Перед очима друзі, що втонули —
о, Боже, їхні душі пожалій!
Чи легко їм під автоматним дулом
томитись без підмоги і надій?
Все розтоптав важкий
солдатський чобіт,
в багно втоптав і гори, і лани,
безсонно стогнуть чайки
тонкодзьобі,
і гірко пахнуть всохлі долини.
Прощай же, українська Атлантидо!
Недовго побула ти на плаву —
тепер без тебе літо — вже не літо,
і я живу — немов на дні живу.
03.07.2014 р.

ПІРКИ ДОНЕЦЬКІ
СТРОФИ

Які неприємні новини:
то втратили Крим, то Донбас...
Як важко із України
спадає духовний баласт!
Горить Донбас. Димлять руїни
під сміх сусіда-сатани...
Це не Донбас — Вітчизна гине
від братовбивчої війни.
Мені не вдалось до Донецька
дістатись
на похорони сестри.
Закублились там
з автоматами гади —
хоч сам від печалі помри!
Збудували у Мар'їнці церкву —
хай черствий, а духовний хліб.
Та обходжу її, мов пекло:
там же править московський піп.
Не став українським
шахтарський Донбас —
якої любові він хоче від нас?
Та й нам не діждатись
від нього добра...
«Мы вольные птицы,
пора, брат, пора!»*
*Із вірша О. Пушкіна «Узник»
Тепер і згадувати гірко,
як ще недавно я моливсь,
щоб на донецькому пригірку
був похоронений колись.
28.08.2014 р.

Тетяна КОМЛІК

ПЕРЕМОЖЕМО!

Який суворий, грізний час
Настав для нашої країни.
Життєва радість не для нас:
Бо схід — самісінькі руїни,
І Крим не «наш» зненацька став.
Ми сумом сповнені по вінця,
А біль, як від пекельних лав,
Терзає серце українця...
Не зневіряйтеся, прошу!
Зоря свободи ясно сяє.
Я віршем ширим приглушу
Нестерпний біль, що серце крає...
Хто ворожнечу розпалив
У душах бувших українців?!
Водою від вселенських злив
Не змиє ганьбу з отих злочинців
І зрадників, що конче, вкрай
Скотили пасинками стати,
Спаплюживши наш рідний край.
Ридає Україна-мати!
І летиться, летиться кров тепер —
Бо землю треба боронити.
Вставайте всі, наш дух не вмер!
В віках цей спротив буде жити!
26.08.2014 р.

м. Київ

В КРИМУ ДІЄ УКРАЇНСЬКЕ АРТ-ПІДПІЛЛЯ!

В анексованому Криму головну автомобільну трасу півострова пофарбували в кольори Державного прапора України. Такою акцією заявлює про себе проукраїнське арт-підпілля, — стверджує голова Одеської обласної організації Олександр Гончаренко.

Про початок діяльності арт-підпілля в Криму Гончаренко повідомив на своїй сторінці в Facebook. «Оголошую про початок діяльності в Криму проукраїнського арт-підпілля. Напередодні псевдовиборів ми зробили нашу першу акцію. Головна магістраль Криму стала жовто-синьою. Земля під ногами окупантів горітиме жовто-синім полум'ям. Крим був, є і буде українським!» — повідомив Гончаренко.

На відеозапису, який Олександр Гончаренко оприлюднив на своїй сторінці в соціальній мережі, видно, як якісь люди виливають відр з блакитною і жовтою фарбою на дорогу, після чого автомобілі, що проїжджають колесами по острівцях фарби, поступово фарбують дорогу в жовто-блакитний колір.

Голова Одеської облорганізації не вперше має відношення до видо-вищних проукраїнських акцій у Криму. 23 серпня він встановив прапор в День Державного прапора України на найвідомішій вершині Криму — горі Ай-Петрі.

ПРОШУ СЛОВА!

УКРАЇНИ ЖИТИ,
РОЗВИВАТИСЬ,
ПРОЦВІТАТИ!

А до первосвященників і начальників храму та старійшин, що зібрались проти Нього, промовив Ісус: «Немов на розбійника вийшли ви з мечами та киями... щоденно Я з вами у храмі бував, і ви не піднімали на Мене рук. Та тепер ваш час і влада темряви».

(Євангеліє Лк. 22:52)

Влада темряви накрила зараз нашу землю. Ще донедавна люди жили мирно, в злагоді, шукали ходи-виходи зі складних життєвих лабіринтів. Розмовляли хто українською, хто російською, що не заважало їм розуміти одне одного. Чи на заході, чи на сході країни життя ставило перед кожним одні й ті самі завдання — знайти кращу роботу, прогледувати сім'ю, побороти хворобу чи допомогти старим батькам. Щоденно треба було вирішувати якісь проблеми — обминати бюрократичні перепони, покращувати побутові умови, щось будувати, освоювати нову професію, вчити дітей, планувати відпустку, відкривати власний бізнес. І все можна було б владнати, якби ніхто не заважав. Якби в нашому житті не було амбіційних олігархів і продажних суддів, знахабнелих депутатів і брехливих політехнологів, які люблять зі всього мати прибуток. Свої примхи вони ставлять вище інтересів держави. Колись і вони були звичайними людьми, пересічними громадянами нашої країни. Може, і їм колись були знайомі такі поняття, як совість, мораль, справедливість, гідність. Але все це зникло, розвіялося, як туман, тільки лиш перед ними відкрилися двері до влади і до збагачення. Вони забули про інтереси людей, навчилися безжалісно маніпулювати їхніми думками, голосами, навіть життями. Їм вдалося в частині країни посіяти паніку, перетворити розумних, освічених, працьовитих людей на бездумний натовп, розбудити ворожнечу і ненависть в серці. З допомогою спецслужб сусідньої держави і пропаганди

— простий, але, як виявилось, ефективний метод. Історія пам'ятає такі політехнології. Люди повірили в брехню, яка лунала з їхніх телевізорів і породила страх перед завтрашнім днем. На щастя, не всі втратили здоровий глузд. Але в певних регіонах вплив таких інформаційних атак був величезний, що призвело до страшних наслідків. Безглузда стрлянина, численні людські жертви, зруйновані села, міста, заводи, шахти, магазини, пограбовані банки. Страшне слово «війна» увійшло в наше сьогоднішнє життя. ЗМІ окупованих територій продовжують свою брехливу пропаганду проти України. І ми не ще чимало часу, поки люди зрозуміють, що їх використали задля амбіцій і рейтингу деяких політиків.

Чи порозумнішають наші виборці, заплативши таку дорожку ціну? Чи з'явиться на політичному горизонті України сила, яка буде справді проукраїнською? Сподіваюся, серед нашої молоді знайдуться нові лідери, котрі стануть рятівниками нашої державності, захисниками прав і свобод простих українців. Перед ними постають складні завдання. Найперше — закрити на замок кордони, куди так легко і безперешкодно проникають чужаки зі смертоносною зброєю. Далі — реформи в економіці, поповнення розкраденого бюджету. Скасування багатьох податків відкріє шлях для розвитку бізнесу в Україні. Прозорі податкові закони створять умови для інвестицій, поповнять казну. Максимальне скорочення бюрократичного апарату, реформи в силових структурах, знищення корупційних схем. Перелік можна продовжувати, але найголовніше — це повернути довіру українців до влади, не допустити проникнення на керівні посади людей, чия діяльність призвела до теперішньої кризи в суспільстві.

...І я почув гучний голос на небі, який промовляв: «Тепер настало спасіння і сила, і царство Бога нашого, і влада Христа Його, бо скинутий обвинувач братів наших, котрий обмовляв їх перед Богом день і ніч»...

(Об'явлення ап. Іоана 13:10)

Галина ЛЕЛЕКА

м. Симферополь

ЗАПРОШУЄ БЛОГ «КРИМСЬКІ УКРАЇНЦІ»

<http://crimeanua.wix.com/main>

Щоденно ми ділимося з нашою поки що нечисленною аудиторією новинами про українське життя в Криму, а також збираємо різноманітні цікавинки, пов'язані з українським фактором Криму, — літературу, історичні факти, біографії видатних кримських українців і т. д.

Ми будемо раді, якщо деякі матеріали з нашого ресурсу потраплятимуть на шпальти «Кримської світлиці». На жаль, ми поки що не можемо розкрити наших імен з міркувань безпеки. Зараз нам доводиться з болем спостерігати, як перефарбовуються в «істинно руських людей» ті, хто ще вчора у Криму виходив на вулиці в українських строях і з українськими прапорами, співав українських пісень, видавав українські книжки і т. д. Спеціально цим людям ми хотіли б адресувати ці віршовані рядки...

З повагою — команда ресурсу «Кримські українці»

КОЛИШНІМ

(Присвячується кримським «укрАінцям», що вже півроку як зреклися свого роду)

Добрідень! Чи до вас уже треба звертатися «здрате»,
Росіяни нові, що пішли
на хохлів у джихад,
Влади збувшись, весь маестат свій
довірили «васті»,
Все в підлеглисть їй здавши —
від вільної волі до хат?
В «окупації» двадцять три роки
сльозами вмивались,
Полотном вишиванок
серця роз'ятривши навік;
Того дня лиш, коли
у чужинське ярмо запрягались,
Із грудей здобули
солодакво-вдоволенний крик...
Українці колишні,
тепер — федеральні кримчани,
Замість «неньки» у прийми
до себе пустила вас «мать»;
Ви з коліски дітей
слов'яної мови навчали —
Відтепер малюкам
не дасте «по-хохляцкі болтати».
Заквітчавши у три кольори
замість двох свої душі,
До Вітчизни любов занедбали
й за нею журбу;
Ваша «родіна» новонабута
вам сльози осушить,

Позолотою вкривши
для вас добровільну тюрму...
Вам не треба ні власної школи,
ні церкви, ні преси —
«Майданугі» ж «бандерівці»
лиш розкошують таким;
І клопочуть вам голови
інші тепер інтереси —
«от карателів кievської хунти
свободний наш Крим»...
Все, що мало тризуб на собі,
зжер вогонь негасимий, —
«Что ж, так нужно.
Туда и дорога ему. Ну и пусть».
Може, й просить душа
«Ще не вмерла»
гукнути щосили —
та «...священная наша держава»
зривається з вуст...
Відмовляється істину
визнати совість іржава,
Виправдовуючи
в ріднім полі криваві жнива?
Що ж, радійте, — не вмерла
священная ваша держава!
Й не ридайте, почувши,
що наша — ще й досі жива!
Добрідень? Ні, мабуть,
привітаю вас покручем «здрате»,
Росіяни нові,
що йдете на свій рід у джихад.
Від весни, що забрала
усе особисте і власне, —
Не знайомий я вам
і не рідний. Не друг і не брат.

Пропонуємо увазі читачів кілька кримських новин з блогу «Кримські українці». Маємо лише зауважити колегам-побратимам, що «Світлиця» не перемістилася на материк, як зазначено у них на сайті, вона тут, в Криму, тому навіть в окупації, у «підпіллі», — гуртуймося і БУДЬМО!

У СИМФЕРОПОЛІ ВІДКРИЛАСЯ ВИСТАВКА ДОКУМЕНТІВ
ДО 120-РІЧЧЯ ОЛЕКСАНДРА ДОВЖЕНКА

10 вересня цього року виповнилося 120 років від дня народження Олександра Петровича Довженка — кінорежисера, режисера і сценариста.

Тематика ранніх творів Довженка тісно пов'язана з революційним пафосом і становленням радянського кінематографа. Самобутня творча індивідуальність режисера розкрилася у фільмі «Звенигора» (1928). Вперше він заявив про себе як про цікавого й самобутнього майстра, в незвичайній манері поєднавши революційний епос, сатиру та лірику.

З 10 вересня в читальному залі періодичних видань КРУ «УНБ імені І. Я. Франка» (Сімферополь, Набережна 29-а) презентовано виставку документів «Багатогранний талант». Запрошуються всі бажаючі.

СЕВАСТОПОЛЬСЬКОГО «ГУБЕРНАТОРА» ДРАТУЮТЬ
НАПИСИ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ В МІСТІ

13 вересня у прямому ефірі одного з севастопольських телеканалів «виконуючий обов'язки губернатора Севастополя» Сергій Меняйло відповідав на запитання телеглядачів, які надійшли на голосову пошту «керівника» міста, повідомляє сайт «Севастопольские новости».

Один з мешканців обурився тим, що в «російському» Севастополі на деяких автомобілях екстрених служб (швидка, аварійна газова служби та ін.) досі є написи українською мовою.

Меняйло заявив, що незабаром цього не буде, написи зітруть, а техніку оновлять згідно з російськими стандартами: «Мене також дратують написи українською мовою. Але робота в цьому напрямку проводиться. Скоро не буде цих написів».

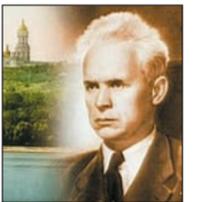
Згідно з «конституцією республіки Крим», українська мова у Криму має статус державної, нарівні з російською та кримськотатарською...

КРИМСЬКА СПОРТСМЕНКА ПЕРЕМАГАТИМЕ
ТІЛЬКИ ПІД УКРАЇНСЬКИМ ПРАПОРОМ

Чемпіонка світу з художньої гімнастики Ганна Різатдінова розповіла виданню «Сьогодні» про те, чому більше не хоче їхати до батьківського дому в Сімферополі, де разом з усіма нагородами зберігається золота медаль, яку вона виграла минулого року на чемпіонаті світу в Києві.

Востаннє Ганна була в Криму ще в лютому. «Тоді це ще була територія України. В Києві тоді було складне становище — ми не тренувалися взагалі через тогочасні події. І нас відправили до Криму тренуватися, доки в Києві все не вщухне. Там дуже гарна база і умови. Повернулися ми звідти, — а Крим вже став не нашою територією... Звісно, хочеться побачитися з рідними та близькими, але я розумію, що там вже Росія, і мене зовсім не тягне додому. Раніше для мене Крим був таким штабом: дім, сонечко, море. Зараз у мене тільки сумні асоціації з Кримом...».

Незважаючи на те, що батьки Ганни Різатдінової народилися в Росії, спортсменка на запитання про можливу зміну громадянства відповідає, що вона є патріоткою України: «Змалку я мріяла, щоб під час моїх перемог піднімався саме український прапор. Ні про яку Росію мови бути не може».

МІСТ КУЛЬТУР, ЗБУДОВАНИЙ СЕРЦЕМ

Ельдар Сейтбекіров

Сходинки руху до наукових досягнень

— Олександр Губар для мене — це передусім знавць творчості видатного українського поета Павла Тичини, одного з наймузикальніших поетів, що за цією ознакою віршування, по-моєму, перевершує визнану світом першість у ній француза Поля Верлена, — сказав професор, доктор філологічних наук Віктор Гуменюк на початку проведеної в іменній аудиторії О. Губаря лекції — незвичайної, особливої.

Його роль лектора на ній як естафетна паличка передавалася в цей день прибулим гостям. І таким чином виступаючи колективно нама лювали словесний портрет Губаря — вченого, літературознавця, педагога, людини щирої та відкритої душі.

Народився О. Губар на Сумщині в селі Ярошівка, де протікає мальовнича річка, в якій купався хлопчиком, де в гаю росте дубок, про який написав один із своїх перших віршів. Після закінчення Роменської залізничної школи в 1939 році вступив на французьке відділення факультету іноземних мов Київського університету ім. Т. Шевченка, однак навчання перервала війна. В евакуації в Узбекистані починає працювати вчителем у школі.

Повернувшись в Україну після її визволення від німецько-фашистських окупантів, відновлює навчання, але не в Києві, а в Чернівецькому університеті ім. Ю. Федьковича. Студентів для вивчення французької мови не набирається на групу, і юнак переходить на українське відділення філологічного факультету. В цей період він знайомиться з П. Тичиною і бере в нього дозвіл на дослідження його творчості. Пройшли роки в цій роботі на кафедрі вишу і коли вона

була завершена, О. Губар показав її П. Тичині. Прочитавши літературне дослідження, поет потиснув руку молодому автору.

— А я й не знав, що ви такий! — сказав.

Це був великий аванс на майбутнє, і О. Губар виправдав його, став одним з найавторитетніших знавців творчості великого поета. У 1955 році захистив кандидатську дисертацію «Творчість Павла Тичини 1917-1934 років». Пізніше видав монографію «Павло Тичина: Літературний портрет» (1958, друге видання — 1961), «Павло Тичина: Літературно-критичний нарис» (1981), «Павло Тичина: Семінарії» (1984), опублікував низку статей. Глибоко осягаючи особливості поетики П. Тичини, дослідник наголошує на неповторній мелодійності та мальовничості художньої мови автора, на плідній апелюванні до образних засобів хореографії, театру, архітектури, інших мистецтв, чи не вперше ґрунтовно глибоко аналізує ранню, «докларнетну» лірику поета.

Ще в Чернівцях до О. Губаря приходять визнання. У 1958 році він став доцентом, членом Спілки письменників України. У 1962 році переїжджає в Крим і відтоді незмінно працює в Таврійському університеті спочатку доцентом, а з 1993 року — професором кафедри української літератури. Творчість П. Тичини залишається в колі його провідних наукових інтересів, яке в Криму розширюється. Вже працюючи в Сімферополі, О. Губар спільно з чернівецькими літературознавцями видає книгу «Літературна Буковина» (1966). ґрунтовно вивчає творчість письменників, долі яких пов'язані з землею Тавриди. Підсумком цих студій стає вагома праця «Чорно-

Сім днів з 7 до 15 вересня вмістили в тижневому календарному проміжку одного місяця все життя професора Олександра Губаря — 81 рік, сповнений радостей, тривоги, великих творчих удач і щоденної копії, наполегливої праці зі студентами та аспірантами Таврійського національного університету ім. В. Вернадського, кримськими поетами і прозаїками. Його немає вже одинадцять років, а вогонь гарячого серця палає в написаних ним книгах, здійснених наукових дослідженнях, продовжується в справах його молодших колег та учнів.

У пам'ять про свого вчителя вони за традицією прихо-

морська хвиля: Посібник для вчителів української літератури», яка вийшла двома виданнями (1994, 1995), а згодом третім, суттєво доповненим, під назвою «Сучасні українські письменники Криму» (1997), четвертим — «Земле моя кримська» (2001). За перші два видання О. Губар був відзначений премією ім. Степана Руданського Кримського фонду культури (1996).

Як учень став колегою професора

Солдатом строкової військової служби в Сімферополі познайомився з О. Губарем Данило Кононенко, показав йому свої вірші. Прочитавши їх, Олександр Іванович сказав:

— Треба готувати книжечку.

І сам написав до неї передмову. Це й вирішило подальшу долю юнака з Черкащини. Після демобілізації він залишається в Сімферополі, вступає на навчання на філологічний факультет. Д. Кононенко слухав лекції свого поетичного наставника і у відповідь на одну з них, що стала відкриттям глибин творчості Павла Тичини, написав свої варіації на тему поезії «Гаї шумлять». Цей студентський вірш, що повнює Тичинин дивосвіт, демонструє, як потрібно любити свою Україну, він через десятиччя знову прочитав у своєму університеті вже нинішнім студентам.

— Олександр Губар був душею літературних вечорів, що проводилися в студентських аудиторіях і робітничому середовищі, відкривав нам горизонти літератур інших народів півострова, — розповів Д. Кононенко, який багато років працював поряд зі своїм учителем, брав участь в його видавничих проєктах, зокрема, про творчі портрети кримських українських поетів і прозаїків, і сам став одним із них, заслуженим журналістом України, заслуженим діячем мистецтв Криму.

Зберегти цінне минуле, щоб збудувати чудове майбутнє

Наукове осягнення міжнародних літературних і культурних відносин було суттєвим аспектом творчості О. Губаря. Чимало його праць присвячено вивченню зв'язків української літератури з білоруською, російською, єврейською, вірменською... У 90-х роках, період повернення кримських татар з середньоазійської депортації, вчений поглиблено досліджує українсько-кримськотатарські літературні відносини, публікує матеріали про творчість українського історика, письменника і перекладача кримськотатарського походження Агатангела Кримського, з ім'ям якого пов'язано зміцнення взаємодії української і кримськотатарської культур. Дуже цінне ініційоване О. Губарем тримовне (українсько-кримськотатарсько-російське) ви-

дять цими теплими осінніми днями на факультет української філології, де працював багато років О. Губар, щоб розповісти уже новим поколінням студентів, яким він був, за які заслуги однієї з аудиторій університету присвоєно його ім'я. На її стінах розміщені меморіальні стенди з інформацією про життя і творчість вченого. А головний експонат іменної аудиторії — особиста бібліотека, що налічує близько трьох тисяч книг. Їх передала в дар факультету для користування студентами в навчальному процесі його дружина Майя Олександрівна.

Завдяки О. Губарю в Криму почав глибше вникати в сучасну українську літературу, зокрема, в поезію Павла Тичини.

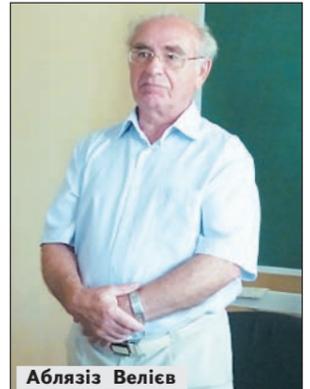
— Олександр Губар — це міст між українською і кримськотатарською літературами, який він сам і збудував, — сказав А. Велів. — А сьогодні нові опори в його конструкцію прокладають Віктор Гуменюк, Данило Кононенко.

Вони вдвох здійснили переклад українською мовою збірки віршів А. Веліва, яка повинна була вийти цього року в одному з видавництв Львова до 75-річчя поета. Однак з певних причин, що не залежать від них, друк поки що відкладається. Чотири книги з дослідження пісенного кримськотатарського фольклору з перекладами українською мовою Віктора Гуменюка за участі Аблязіза Веліва видала кандидат філологічних наук, доцент кафедри української філології Кримського інженерно-педагогічного університету Ольга Гуменюк.

А. Велів переклав кримськотатарською мовою твори канадських поетів і весь тираж з Криму було відправлено в Канаду. А в його спільного з Юнусом Кандимом перекладу поезії Лесі Українки «Татарочка» кримськотатарською мовою з'явилось чудове продовження. Слова поклада на музику одна з бандуристок Ялтинської філармонії і вони зазвучали зі сцени пісню. Ця поезія Л. Українки в перекладі О. Губаря російською мовою стала для головного редактора газети «Голос Крима» Ельдара Сейтбекірова, за його словами, справжнім відкриттям.

— Двадцять років тому Олександр Губар прийшов до нас у редакцію і з того часу почалося наше співробітництво, — згадує він. — Ми спільно підбирали й публікували матеріали для вивчення кримськотатарською мовою української мови. А працями Агатангела Кримського як історик я і сам зачитувався із захопленням. Це ім'я — крайній подарунок Криму Україні.

Е. Сейтбекіров дружив з О. Губарем «сім'ями». І настане,

Аблязіз Велів

на його думку, час, коли ім'ям українського вченого-літературознавця, увічненим у книгах, університетській аудиторії, буде названа і вулиця.

О. Губар, за словами кандидата філологічних наук Шевкета Юнусова, витягнув із небуття А. Кримського і працівникам кафедри кримськотатарської літератури, створеної в університеті в 1991 році, дорікав, що ми незаслужено забули це ім'я, називаючи просвітителем кримських татар лише Ісмаїла Гаспринського.

— Ми користуємося спадщиною Олександра Губаря, — говорить Ш. Юнусов. — І через його літературні роботи намагаємося зрозуміти творчість кримськотатарських поетів.

Йому особисто він вдячний ще й за те, що був його другим опонентом на захисті дисертації, їздив з ним для цього в Київ. О. Губар в його пам'яті залишився людиною творчою і доброю. Таким же він був і у взаєминах зі студентами. Дружина О. Губаря — Майя Олександрівна згадує, як він їм говорив:

— Якщо будете ходити на лекції і вести конспекти, то оцінку за іспит поставлю «автоматом».

Для тих же, хто складав іспит, професор застосовував такий метод. Витягне студент квиток, а відповіді на запитання в ньому подає в письмовій формі. Це давало можливість перевірити і знання, і грамотність.

У нинішній рік 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка М. Губар показав студентам знайдену в архівах чоловіка Подяку за активну участь у підготовці до відзначення 150-річного ювілею великого українського поета за підписом голови урядового ювілейного комітету України Миколи Бажана (м. Київ, 1964).

(Продовження на 9-й стор.)

Данило Кононенко і Олександр Губар

дання дослідження А. Кримського «Література кримських татар», замовчуваного в часи тоталітаризму. О. Губар був одним з його перекладачів, упорядником, редактором та автором передмови.

Значущою для взаємодії двох літератур подією став випуск книги «Далекий і близький — Узакь ве якын — Шевченко», в якій поезії Кобзаря надруковано українською і кримськотатарською мовами, а О. Губар написав передмову «Обнімітесь, брати мої...». Переклад кількох поезій до цього видання здійснив кримськотатарський поет, публіцист і мовознавець Аблязіз Велів, який, за його словами, почав перекладати твори Шевченка ще поетом-початківцем в Узбекистані більше півстоліття тому.

Дружина О. І. Губаря Майя Олександрівна і завідувач кафедри української філології Віктор Гуменюк

Творча снага, широчінь зацікавленості наукою, плідність його осягнень виразилися в опублікованих понад трихсот наукових статтях, навчально-методичних посібниках про класиків української літератури Т. Шевченка, І. Франка, Л. Українку, М. Коцюбинського, О. Кобилянську, творчість М. Рильського, М. Бажана, А. Малишкі, О. Гончара, М. Стельмаха та інших. Він — автор 14 книг, у тому числі 11 монографій, п'ять з яких — про П. Тичину. До останніх днів він поєднував наукову роботу з викладанням у Таврійському національному університеті та інших ВНЗ, був удостоєний у 2001 році почесного звання заслуженого працівника культури Криму.

Вже після смерті Олександра Губаря завдяки Майї Олександрівні та за сприяння Всеукраїнського інформаційно-культурного центру в Сімферополі у 2009 році було видано книжку «Глибока дружба течія» його дослідження історії дружби видатного революціонера Миколи Подвойського і Павла Тичини. З праці вималюється привабливий образ учителя і старшого товариша П. Тичини, образ людини, яка справила неабиякий вплив на становлення світогляду і характеру майбутнього поета.

Пошук себе у вітрах перемін

Студенти другого і третього курсів — майбутні спеціалісти з української філології — слухають розповіді виступаючих про викладача, чия педагогічна та наукова діяльність належить до найяскравіших сторінок історії факультету української філології ТНУ, про його небо і сонце, яке, за словами білоруського поета Максима Богдановича, у кожного своє. У новому навчальному році в університеті, як і в усьому Криму, відбуваються зміни в його назві, внутрішній структурі, і я запитую про них завідувача кафедри української філології В. Гуменюка.

— У зв'язку з відтоком більше ста студентів стаціонару з двохсот на інші спеціальності факультет української філо-

логії розформовано, але спеціалізація ця залишилася в університеті, — розповідає він. — Її продовжують освоювати близько ста студентів очної і майже двісті — заочної форм навчання. Цього навчального року на перший курс прийнято 27 студентів стаціонару (25 бюджетних місць і два — комерційні) і 20 заочників.

Через зменшення кількості навчальних годин для викладачів три кафедри — українського мовознавства, теорії та історії української літератури, культури української мови об'єднані в одну кафедру української філології, яка входить у склад факультету слов'янської філології та журналістики. З колишніх близько тридцяти викладачів за новим штатним розписом на кафедрі працює дванадцять. Більшість новачків альма-матер — з Криму. Кілька студентів прибули на навчання в Сімферополь з Донецької та Луганської областей, один юнак — з Хмельницького. Всі готуються працювати філологами. Вивчають українську мову як основну і російську — як другу. Вчать писати та аналізувати тексти. Це дасть їм змогу працювати в галузях з практичним використанням мови.

У багатонаціональному Криму затребуваним, на думку доцента, кандидата філологічних наук І. Гладкої, буде факультативний курс «Мовленнєвий етикет у поліетнічному і полікультурному середовищі». У сучасному світі з однією спеціальністю, навіть якщо вона вважається престижною, складно влаштуватися на роботу. Тому студенти, закінчивши за чотири роки бакалавріат, який у професійній школі Російської Федерації вважається повною вищою освітою, можуть за два роки навчання в магістратурі здобути ще одну спеціальність будь-якого профілю — гуманітарного, економічного, правознавчого. Це дасть їм змогу бути більш конкурентними на ринку праці.

Валентина НАСТІНА

ТИМ ЧАСОМ...

«У КРИМУ УКРАЇНЦІВ НЕМАЄ, А ХТО ЗАЯВЛЯЄ ПРОТИЛЕЖНЕ — ПРОВОКАТОР...»

«Міністр» внутрішньої політики, інформації та зв'язку анексованого Криму Дмитро Полонський заявив, що на півострові немає людей, які вважають себе українцями (то навіщо їм повноцінний факультет української філології та української школи?), а ті, хто ними є, насправді, — провокатори. Про це Полонський повідомив в ефірі радіо «Коммерсант FM», відповідаючи на запитання ведучого про те, яка частина кримського населення продовжує вважати себе українцями, і про настрої, які панують серед кримчан, — інформує сайт «Крим.Реаліі».

«Я таких не зустрічав. Безумовно, є якийсь мінімальний відсоток громадян, котрі, як і раніше, продовжують себе ними вважати. Перш за все, це ціла низка провокаторів з-поміж, у тому числі, керівників Меджлісу кримськотатарського

Ліза БОГУЦЬКА: «КРИМ ЗАРАЗ — ЦЕ ОДНА ВЕЛИКА В'ЯЗНИЦЯ...»

Ліза Богуцька, кримська активістка, стала одним з найпопулярніших українських блогерів завдяки своїй відкритій проукраїнській позиції. Роз'їжджаючи Кримом на своїй «вісімці», розфарбованій у кольори української вишиванки, Богуцька не соромилася вступати в політичні суперечки як з простими людьми, так і з представниками нової влади півострова. Вона описувала те, що відбувається в Криму після його анексії Росією, в жанрі гострих публіцистичних нотаток у своєму Фейсбуці, стала частим гостем ефірів українських телеканалів, радіостанцій, постійним автором кількох інформаційно-аналітичних сайтів.

Рано-вранці 8 вересня вдома у Лізи Богуцької відбувся обшук, після якого її допитали в Центрі боротьби з екстремізмом і пригрозили кримінальним переслідуванням «за розпалювання міжнародної ворожнечі». Наступного дня активістка залишила півострів, побоюючись арешту, але не втрачає надії повернутися — вже в українській Крим.

— Лізо, де ви перебуваєте зараз?

— Я перебуваю біля Одеси.

— Як розвивалися події 8 вересня, коли у вашому будинку стався обшук?

— О пів на шосту ранку я почула, що хтось є у дворі, начебто кличуть господарів, мій пес вискочив їм назустріч, і тут я почула постріли. Я відразу зрозуміла, що це буде обшук, бо напередодні відбулися обшуки у низки керівників регіональних меджлісів (кримських татар — прим. РС). Коли я вийшла, мені тут же спросоня був зачитаний монолог про те, що я проходжу свідком у справі Мустафи Джемлієва і, як у свідка, у мене зараз буде проведений обшук на предмет наявності у мене вдома боеприпасів, наркотиків, забороненої літератури і чогось ще зовсім немислимого. Один з цих автоматників моєму чоловікові відразу сказав, що, мовляв, у мене біля хвіртки лежать гільзи. Я їм тут же запропонувала на блюму і закінчити, не входить в будинок, описати ці гільзи і пред'явити мені їхню наявність біля порога — наявність гільз, які вони самі шойно тут і розкидали, пострілявши в повітря, бо ми навіть до порога і не підходили ще. Після цього вони ці гільзи досить швидко прибрали, принаймні ми їх там вже не бачили. Вони сказали: «Давайте все-таки пройдемо в будинок і почнемо обшук».

У результаті обшуку вони нічого не виявили і нічого не підкинули. Мабуть, мої слова про гільзи їх якось охолодили, вони хотіли щось підкинути, але робити цього не стали. Потім вони сказали, що у мене потрібно вилучити всю комп'ютерну техніку і всі носії інформації. У мене вилучили навігатори, відеореєстратори, флешки, комп'ютери, телефони. Телефони чоловіка і дітей вони, правда, потім віддали, а мій залишили собі.

Тільки зараз я вже розумію, що, як у свідка, вони не мали права вилучати у мене техні-

ку. Після цього мене з конвоем доправили до Центру протидії екстремізму, це виявився наш колишній УБОЗ (Управління боротьби з організованою злочинністю — прим. РС). Там вони провели допит, на якому мені сказали, що я можу вже бути підозрюваною в екстремістській діяльності та в розпалюванні міжнародної ворожнечі. Допит вели оперуповноважені, він тривав три години, наприкінці вже приїхав мій адвокат, який за мене вступився і сказав, щоб я нічого не підписувала. Після цього мене передали слідчому, в якого з'ясувалося, що проти мене поки що немає жодних підозр у екстремістській діяльності, а я проходжу свідком у справі Мустафи Джемлієва і маю дати свідчення з приводу своєї присутності на зібранні кримських татар, коли ми створювали «коридор» для в'їзду Мустафи Джемлієва до Криму (ці події відбувалися 3 травня — прим. РС).

Я скористалася статтюю 51 Кримінального кодексу РФ і на всі запитання відповіла, що свідчити проти себе не буду. Слідчий стверджував, що у них є свідчення того, що я на свій телефон вела під час того зібрання кримських татар на кордоні фото- і відеозйомку. Після цього, а було вже близько третьої години

дня, слідчий мене відпустив, сказав, що я можу бути вільна і далі він буде спілкуватися з моїм адвокатом. Буквально через дві години я вже вирішила, що мені потрібно вийти з Криму, тому що зараз він мене відпустив, а завтра вони переглянуть те, що вилучили, звинуватять мене в екстремістській діяльності, вигадують ще якусь терористичну діяльність, і тоді мене вже заарештують як екстремістку. Я вирішила, що краще говорити на волі, ніж мовчати в тюрмі, і вночі вийшла з Криму.

— Тобто прямих погроз на вашу адресу не було і ви просто побоювалися стати свого роду заручником, як Надія Савченко чи син того ж Мустафи Джемлієва?

— Так. Я це зрозуміла так: мені дається «зелений коридор», я це повинна усвідомити і вийти, інакше наступного дня мене заарештують.

— Ваші діти, чоловік, майно, зокрема й «машина-вишиванка», що стала вже знаменитою, — все це залишилося в Криму?

— Так, я взяла з собою джинси, куртку і все. Уже купила новий телефон, новий номер, ноутбук і вже сьогодні ввечері писатиму свої статті. Збиратися було довго, а думати треба було швидко. Діти і чоловік теж залишилися в Криму.

— Чи були у вас якісь передчуття, що події розвиватимуться для вас саме таким чином?

— Так, були, звичайно. Я якраз напередодні написала у Фейсбуці статтю (про ситуацію в Маріуполі — прим. РС), і вона починалася так: «Пишу зараз про це, тому що завтра буде пізно». Увечері я якраз думала про те, що може щось статися, практично всю ніч не спала, прислухалася до шуму машин, заснула тільки о 5 годині ранку, а о пів на

шосту до мене приїхали з обшуком.

— Чи розраховуєте ви незабаром повернутися у Крим до сім'ї і чим будете займатися поки що — крім своєї публіцистичної діяльності?

— Поки що важко сказати, я лише два дні перебуваю на волі — адже Крим зараз, по суті, це одна велика в'язниця, просто мало хто ще це розуміє. Багатою здається, що вони отримали свободу після того, як до нас прийшла Росія, але вони ще не підозрюють, що ця «свобода» відгукнеться всім. Зараз у мене, звичайно, невеликий сумбур в голові, мені потрібно для себе самої зрозуміти, що і як я робитиму, чим я далі займатимусь, тому що, звичайно, потрібні якісь кошти для існування, треба працювати... Я думаю, що зможу повернутися до Криму, повернуся до Криму вже разом з Україною!

— Що ви думаете про останні події в російсько-українському конфлікті, про міське пемір'я, яке багато хто і в Росії, і в Україні розцінює як поразку Києва в протистоянні з Москвою?

— Ні, я взагалі не розцінюю ситуацію, що зараз відбувається, як поразку України! У будь-якій війні існують певні етапи і стадії. Є наступ, є абсолютно виправданий відступ. Відступ — це теж одна з форм ведення війни, а зараз, як і раніше, йде війна. Мені здається, що в результаті історія переламується, і все буде не так, як задумав Путін, не так, як задумало Міністерство оборони Російської Федерації. Все піде іншим маршрутом, іншим шляхом, просто ми зараз перебуваємо, скажімо так, на якійсь розв'язці: підеш прямо — долю знайдеш, ліворуч — до Росії прийдеш, праворуч — в Україну. Ось нам якраз праворуч!

Марк КРУТОВ

(Радіо «Свобода»)

Ліза Богуцька і її знаменита «машина-вишиванка»

«ВИБОРИ» ЗАКІНЧИЛИСЯ, ПОСИЛИЛИСЯ РЕПРЕСІЇ...

Так глава Меджлісу кримськотатарського народу Рефат Чубаров на своїй сторінці у Фейсбуці відреагував на масові обшуки, які вранці 16 вересня проводилися в анексованому Криму.

«Окупанти поведуться по-хамськи, погрожують адміністративним покаранням. Над кримськими татарами і всіма волелюбними людьми в Криму нависла реальна загроза. Про форми реакції міжнародно-

го співтовариства у зв'язку з ескалацією насильства в Криму будемо говорити на зустрічі з послами низки країн, які найближчим часом відбудуться в Києві», — написав він.

Як повідомляє сайт «Крим.Реаліі», вранці 16 вересня з обшуком прийшли в квартиру члена Меджлісу кримськотатарського народу Ескендера Барієва, в якого вилучили комп'ютерну техніку. Одночасно обшук пройшов у будинку голови Білогірського регіонального Медж-

лісу Мустафи Асаба, після чого його відвезли на допит.

Зранку в Сімферополі будівлю Меджлісу кримськотатарського народу оточили автоматники, де також провели обшук, вилучили всі комп'ютери та зламали сейф, з якого забрали особисті речі М. Джемлієва і деякі протоколи засідань Меджлісу. Представники Меджлісу розцінюють те, що відбувається, як «заякування соціально активних людей, як елемент психологічного впливу»...

кого народу, але загалом та монолітність кримського суспільства, яка спостерігалася напередодні і під час проведення референдуму 16 березня, збереглася на сьогодні, і настрої антірохи не змінилися», — заявив Дмитро Полонський.

За його словами, кримчани підтримують як кримську, так і російську владу, а також усі починання чиновників. «Колосальний рівень підтримки у нинішнього лідера Криму Сергія Аксьонова, просто величезний рівень підтримки у президента Російської Федерації Володимира Путіна. Взагалі, всі дії, які відбуваються в Криму, на сьогоднішній момент мають дуже велику підтримку серед кримчан», — заявив «Міністр» інформації Криму.

Що стосується «колосальної» підтримки — то навіть «мобілізовані» 53 відсотки виборців, що вийшли минулої неділі на незаконні «вибори» в Криму (повідомляли ж спочатку про 45%, хоча той же Аксьонов обіцяв 80!), аж ніяк не є колосальними. Виходить (за Полонським), що майже половина кримського населення — провокатори?

Але цікаво було б довідатися про інше: до якої категорії — до тих, «кого немає», чи до «провокаторів» — відносить пан «міністр» свого батька Анатолія Івановича Полонського (який, до слова, родом з Київщини), заслуженого журналіста України, котрий тривалий час працював кореспондентом Українського національного радіо в автономії? І ким вважає себе — з огляду на народну мудрість про яблучко, яке недалеко падає...

ГОЛОВИ ДЕРЖАВНОГО КОМІТЕТУ ТЕЛЕБАЧЕННЯ І РАДІОМОВЛЕННЯ УКРАЇНИ п. НАЛИВАЙКУ О. І. ПРЕТЕНЗІЯ

«Українське козацтво — це найдивовижніша нація в світі!» — із захопленням говорив ще у XVIII столітті відомий французький поет і демократ Вольтер.

В кожного з нас пульсує і гуде козацька кров. Нині цей ген воїна-козака пробуджується з новою силою, у зв'язку з агресією північного сусіда.

Тому недопустимо, щоб в ефірі Національного радіо звучали пісні, які глузують із козаків, славної історії Українського козацтва.

Так, зокрема, 16 серпня цього року о 14.50 в передачі «Чорним по білому» в ефірі звучала пісня «Іхали козаки із Дону додому...».

Вважаю, що автори програми і виконавці цієї пародії не тільки глузують із звичаїв і традицій українського козацтва, які були не мучителями українських дівчат, а захисниками і визволителями їх з бусурманської неволі, але й стають пособниками в інформаційній війні московських агресорів.

Виходячи з викладеного вище, ПРОШУ:

1. Підготувати і провести історико-пізнавальну передачу, присвячену реабілітації Українського козацтва, взявши за основу мою статтю: «То хто ж насправді їхав з Дону?...», і подати її в ефірі в той самий час із повтором.

2. Підготувати і провести цикл передач на тему: «Козак і жінка» (матеріал додається).

3. Порушити клопотання перед КМУ про прийняття постанови на заборону випуску в ефір пісні «Іхали козаки...».

В разі незадоволення моїх справедливих вимог залишаю за собою право звернутися з позовом до суду.

**З повагою,
Олександр СЕРЕДЮК,
отаман МГО
«Школа козацького гарту»,
доктор філософії,
письменник,
дослідник Українського
козацтва,
вчитель Бойового Гопака**

с.м.т. Рокіні Луцького району
Волинської області

Часто доводиться чути на вечірках, на забавах і весіллях, в барах і ресторанах, де з великих і малих сцен титуловані і самодіяльні гурти, квартети, барди і заслужені співаки із широкою посмішкою у мікрофон і без мікрофону виспівують запальну українську пісню: «Іхали козаки із Дону додому, підманули Галю, забрали з собою». І ось нещодавно по Першому національному телеканалу знову чую, як чоловічий ансамбль, наряджений у козацькі однострої, навіть з пишними вусами весело співає та ще й пританцьовує в такт:

*«Везли, везли Галю
крутими горами,
Крутими горами,
темними лісами...
Прив'язали Галю
до сосни косами...»*

Тобто відкритим текстом через мікрофон в ефір летить найпаскудніша образа не тільки для козаків, а й усього українського і устами самих українських виконавців! Що це? Наївна помилка бездуховних артистів і аматорів чи наперед запрограмована акція проти чеснот України?

Давайте звернемося до сторінок історії і побачимо, звідки в неї «ноги ростуть».

Текст пісні «Іхали козаки із Дону

ХТО Ж ЇХАВ З ДОНУ?

додому» в 1936 році нібито «повернув» українському народу із забуття московський красномісний хор Червоної армії імені Олександра Діброва. У збірнику пісень за впорядкуванням О. А. Поріцької у видавництві «Музична Україна», що вийшла в Києві у 1993 році під назвою «Як засядем браття, коло чари» (с. 252), роздруковано цей текст:

*«Іхали козаки із Дону додому,
Підманули Галю,
взяли із собою.
Ой ти Галю, Галю молодая,
Лучче тобі буде,
як в рідної мами.»*

Оп'янівши від свободи і омріяної незалежності, яка впала нам на голови у 1991 році, різні автори і колективи взяли з того збірника тую пісню до свого веселого репертуару. І пішло-поїхало. Уже двадцять років, як на сміхаємося самі з себе, жорстоко глузуючи над козаками. Наш народ віками складав пісні про своїх захисників і оборонців — козаків, присвятивши їм понад 300 тисяч пісень. А тут з перших рядків козаки показані не лицарями, а лиходіярами, що поводяться із Галею, як найлютіші розбійники і загарбники. Чому ні в кого з виконавців не колих-

неться завилана в мозку запита-ти себе: «А чи могли таке вчинити козаки?». Як вони могли «прив'язати Галю до сосни косами?». А потім «підпалили сосну із гори донизу?». Чи допустив би таке вчинити над українською дівчиною (та й навіть над турчанкою) козак-воїн? Чи віддав би такий божевільний наказ його отаман? Не було зроду такого в історії! Жодного подібного такого випадку не згадав ні один сучасник козацьких часів!

Отже, це все надумана брехня на славу козацьку історію, на славних лицарів-козаків, яких можна сміливо називати «Лицарями Сонця». Тому що вони були воїнами Світила, Правди і Добра. За всю історію козацьких воєн вони ніколи не загарбували чужої

*До рідної мами.
Галю залишили,
Сосну підпалили.
Сосна догоряє,
Дівча промовляє:
— Ой, хто в лісі чує,
Хай мене рятує,
Мені молоденькій,
Вже зозуля кує.
Сосна догоряє,
Галю пропадає.
А хто дочок має
Нехай научає.
Навчій батько й мати
Із ким дочкам знатись,
А кого далеко
Треба обминати.*

Це був такий текст пісні. Але існує ще один текст, більш радикальний варіант. Його подає Михайло Моляк, який записав від свого родича дядька Гордія.

території, а лише боронили свою хату, свою землю, свою матір, свою наречену, можливо, і Галю. І цей бруд, написаний ворогами України, щораз кидають в обличчя не тільки козакам, а й всьому українському народу.

Проте варто нагадати читачам і співакам, що така пісня була. Її народ любив співати, але не в такій інтерпретації, як нам подають нині. В аспекті реанімації історичної правди варто прислухатись до варіанту пісні, яку подала поетеса Антоніна Гармаш-Литвин:

*Іхали хозари
Із торгу, з розбою —
Підманули Галю,
Забрали з собою
Дівчинонька гарна,
Поїхали з нами,
Краще тобі буде
Як в рідної мами.
Дівча дурна була,
Розуму не мала.
Сіла на коника,
З ними поїхала.
Стали спочивати
В долині, в ярочку,
Там і оганьбили
Українську дочку.
Прив'язали Галю
До сосни косами:
Вже ти не повернеш*

За своє горде вільнодумство дядько потрапив до концтабору. В цій пісні були ще куплети, які за нашим українським звичаєм не співали, коли за столом були діти. У них йшлося, — згадує М. Моляк, — про всі тортури над Галею та її відчайдушний опір злочинам і гвалтівникам.

Ще 150 років тому наш Кобзар Тарас Шевченко застерігав: «Кохайтесь чорнобриві, та не з москалями, бо москалі — чужі люди, зроблять лихо з вами». Ці пророчі слова актуальні і сьогодні для тих, хто легковажно ставиться до своєї історії. Бо історія не тільки «вчителька життя», а й як кат жорстоко карає за невивчені уроки.

Тому закликаю всіх артистів і режисерів, продюсерів і директорів клубних закладів, патріотів і простих українців: не тіште ворогів наших переробленою народною піснею, викиньте той огидний текст на смітник і перевчіть пісню з автентичного варіанту, який є повчальним для нащадків наших.

А козакам, коли почують таку фальшивку, дозволяється надавати нагаїв тим «скоморохам».

Олександр СЕРЕДЮК

«ПРОСИТЬ, ШУКА ВОРОТТА...»

Час летить нестримно. Всі події швидко минають, забуваються. І тільки залишаються, вічно живуть, передаються від покоління до покоління створені самотні митцями незвичайної краси неповторні ліричні пісні.

Та дуже прикро, що часто ми не знаємо імен творців пісень-перлин, які досі нас бентежать, чарують. І ось чому. В усі часи бездарні заздрисники все робили і роблять для того, щоб люди не знали талановитих авторів. Вони викреслюють, замовчують їхні імена. Тоді з плином часу пісня стає безіменною, її просто називають народною. Але ще ні один народ не створив жодної пісні! Справжніми творцями пісень є лише окремі обдаровані особистості: поети і композитори з Божої ласки.

Звичайно, що доля кожної пісні залежить від першого виконавця. Якщо талановитий співак заспіває її з особливим глибоким почуттям, то пісня розгорне широко крила, полине в міста й села. А якщо ще й припаде людям до серця, то й житиме вічно.

Досить цікава й нелегка доля такого твору дивної краси — неповторної пер-

лини «Над річкою». У ній вишукано, з великою любов'ю змальовано красу природи, тонко передано глибокі почуття людини. А чудова, наспівна мелодія надала тексту пісні надзвичайної чарівності. Тому її часто виконували провідні хоріві колективи, але у більшовицькі часи ніколи не називали творців пісні: українського талановитого поета, прозаїка, драматурга Спиридона Феодосійовича Черкасенка та композитора, педагога Порфирія Кириловича Батюка.

Спиридон Черкасенко, мешкаючи в Києві у 1918 році, бачив, як жорстокі вояки більшовицького війська вбивали тих, хто розмовляв рідною українською мовою або був одягнений у сорочку-вишиванку. То була жахлива, кривава розправа, спрямована на знищення української нації. Тому поет із Києва поїхав на чужину, оселився у Чехословаччині. Радянські можновладці лютували, що не могли викрасти його з Праги, відправити за колючі дротки концтаборів далекого Сибіру або відразу закатувати «зухвалого» українського письменника.

Це ж він першим за кордоном написав правдиву, щемку драму «Коли народ

мовчить» про Голодомор, штучно організований більшовиками в Україні в 1933 році. Тому у країні Рад знущалися з його твору, що був популярним, особливо улюбленим в народі.

Перш за все, недолугі редактори замінили назву «Над річкою» на свою «Тихо над річкою». Вони переробили окремі рядки, а також вилучили дві строфи з вірша.

В альманасі «Українська муза», що виходив у 1905 році в Києві під редакцією на той час відомого українського поета й видавця Олександра Коваленка, вірш починався так:

*Тихо над річкою
в ніченьку темную:
Спить зачарований ліс,
Ніжно шепече хтось
казку таємную,
Сумно зітха верболіз.*

Як поетично, гарно змальовано ніч! А після бездарного втручання літредакторів вийшла нісенітниця, зникли загадковість, краса:

*Тихо над річкою,
ніченька темная,
Спить зачарований ліс,
Ніжно шепече він
казку таємную,
Сумно зітха верболіз.*

У поета ліс спить і шепече казку хтось. А тут

ліс спить і шепече він. А ще ось в оригіналі була строфа:

*Нічка розсипала
зорі злотистії...
Он вони в річці на дні.
Плачуть берези сріблястії,
Стогне хтось важко у сні.*

В цій строфі замінили «зорі злотистії» на «сріблястії», а берези «сріблястії» на «кудряві». А останній рядок зі щемким смутком: «Стогне хтось важко у сні» на такий собі веселий рядок: «Здалека линуть пісні». Кудряві — це російське слово, не наше, адже українською — кучеряві. Та й ще дописали свою строфу, що зовсім не відповідає тексту поета:

*Місяць опівночі
сходить над річкою,
Падає тінь на поля...
Весело вдвох із дівчиною
вірною*

*Слухати спів солов'я!
Та правда перемогла. У роки Незалежності України кращі хоріві колективи співають вже не спотворений твір, а такий, як його написав український поет Спиридон Черкасенко:*

НАД РІЧКОЮ
*Тихо над річкою
в ніченьку темную:
Спить зачарований ліс,
Ніжно шепече хтось
казку таємную,
Сумно зітха верболіз.*

Творчість поета належить

*Нічка розсипала
зорі злотистії...
Он вони в річці на дні.
Плачуть берези по той бік
сріблястії,
Стогне хтось тяжко у сні.*

*Що кому мариться?
...Щастя улюблене
В хвилину зрадливих життя?
Може, озвалося серце
загублене —
Просить, шука вороття.*

Ми маємо знати творців прекрасної пісні. Поет Спиридон Черкасенко народився в селянській родині в 1876 році в місті Новий Буг Миколаївської області. Помер у Празі в 1940 році.

І майже до 1903 року, тобто до 27 років, він не цікавився тодішньою українською літературою. Та якось один приятель дав йому почитати літературний вісник «Вік». У ньому юнак вразили, зачарували ліричні вірші. Їх перечитував по кілька разів. Спробував і сам написати вірші. Перші поезії Спиридона Черкасенка були надруковані у «Літературному віснику» 1904 року. У цій добірці був і вірш «Над річкою». Потім його твори друкувалися в престижних журналах «Перша ластівка», «Рідний край», а також у збірках «Розваги», «Досвітні вогні», «Дзвін».

Творчість поета належить до досягнень українського художнього слова. Він виявив себе талановитим ліриком, проникливим співцем краси природи і душі людської. Тонкий лірик чи не вперше в українській поезії художньо змалював тяжку працю шахтарів. Спиридон Черкасенко є автором романів «Северин Наливайко», «Вельможа пані Кочубеїха» та творцем ще тексту однієї популярної пісні «Ой чого ти, дубе...». Мелодію до цього твору написав український композитор, диригент Кирило Стеценко.

Автор музики пісні «Над річкою» Порфирій Кирилович Батюк народився в 1884 році у місті Зіньків на Полтавщині. Музичну освіту здобув у Придворній співацькій капелі в Петербурзі. Викладав музику в Зінькові, Охтирці, Харкові. Викладач музики Порфирій Батюк написав чимало пісень, романсів. Та його ім'я зробила безсмертним пісня «Над річкою».

Вперше вона була виконана 1920 року в місті Чернівці. Звідси ця пісня полинула в усі міста і села України. Вона добре знаєна і за межами нашої держави.

**Володимир КАПУСТІН,
поет, публіцист, член
Національної спілки
письменників України**

(Продовження. Поч. у № 37)

Трохи помовчавши, Махмуд Расулович промовив:

— Питання справді непросте, — він пильно дивився на Бекіра і в його погляді читалося: «Мабуть, справді там десь живе твоя дочка, а ти ходиш тут, наче й не було нічого...» — А що тут вдієш, треба їхати, — сказав він, підписавши його заяву.

Бекір Асанович подякував директору і, потиснувши руку, вийшов з кабінету. Та невдовзі йому знову знадобилося повернутися сюди.

Влітку за день до вильоту складно купити квиток на літак, та ще й в напрямку Чорного моря. Не лише Бекір, а й всі працівники інституту, коли виникали проблеми, зверталися до директора, тому що Махмуд Расулович завжди знаходив вихід з будь-якої ситуації. Ось і зараз, за допомогою Махмуда-ака* було виділено одне місце в літаку, що відлітав завтра вранці. Так було вирішено проблему з квитком.

Бекір Асанович вернувся до лабораторії в піднесеному настрої, так, начеб камінь упав з душі. Робочий день скінчився швидко. Попереду — місяць відпустки...

У лабораторії вже нікого не лишилося, тільки Зайнаб була заклопотана своїми справами:

— Не встигла, вибачте, — сказала вона, заїкаючись.

— Нічого, я тобі не заважатиму, — відповів Бекір Асанович.

Він уважно оглянув, як проростає пшениця під скляним ковпаком, який встановлено для створення штучного мікроклімату. Крізь скляний ковпак було видно не тільки пшеничні паростки, а й коріння, яке, пробившись крізь сухий шар землі, тягнеться до води, залишеної на дні банки. Отже, дослід проходить вдало.

Бекір Асанович залишив для старшого лаборанта стисло викладені рекомендації для подальшої роботи. Трохи подумавши, дописав, що коли зможе, зателефонує звіти, куди їде.

Виходячи з кабінету, у дверях зіштовхнувся зі своїм аспірантом Турсуном Мухтаровим. Схоже, Турсун шукав його. Він був схвильований, чорні, як дві тернинки, очі стривожено дивилися на Бекіра Асановича.

— Це — правда, що ви їдете? — запитав він.

— Правда, треба піти у відпустку.

— А як же наші справи?

Бекір Асанович узяв Мухтарова під руку і пішов з ним коридором. Проїшовши кілька кроків, бажаною заспокоїти аспіранта, сказав:

— Я тільки на місяць їду.

— А чому так несподівано... Не можна на вересень перенести? Ви ж казали, що збираєтесь відпочивати восени?..

Бекір Асанович дуже добре розумів стан Мухтарова. Аспірант Турсун ще недавно закінчив дисертацію і про це скоро буде дано оголошення в газеті. В такий час, тобто в такі відповідальні для аспіранта дні, його залишає науковий керівник. Протягом трьох років Турсун працював над дисертацією: скільки безсонних ночей провів, багаторазових дослідів і коли, здавалося б, закінчив — на тобі...

Дивлячись Турсуну в очі, Бекір Асанович читає його думки, але ж сам він не в ліпшому становищі.

Вони сперечалися, стоячи на східцях біля дверей, нарешті, усміхнувшись, Бекір Асанович сказав:

— Не хвилюйся, Турсуне, до твого захисту дисертації я вернуся. Тепер вислухай мене: доглядайте за нашою експериментальною пшеницею. Її доля у наших руках: чи зможемо ми вирощувати стійкий до засухи сорт пшениці, чи ні.

— Ви не хвилюйтеся, я зроблю усе від мене залежне, — запевнив Турсун, — але, Бекіре Асановичу, вам обов'язково треба поїхати?

— Обов'язково треба їхати! Розумієш, Турсуне, іншого виходу нема.

Турсун розуміюче закивав головою. Бекір Асанович по-дружньому поплескав його по плечу.

— Тоді бажано вам щасливої дороги. Може, вас проведжати треба? — запропонував Турсун.

— Дякую. Я замовив таксі, вранці приїде.

Потиснувши один одному руки, вони розійшлися.

Вранці наступного дня, коли Бекір похапцем пив чай, Гульсьом готувала йому в дорогу необхідні речі. Хоч ще не було й сьомої години, під вікном просигналило таксі.

— Не поспішай, їж, почекає, — промовила Гульсьом.

Вона виглянула у вікно і помахала рукою таксисту, мовляв, почули, скоро вийдемо.

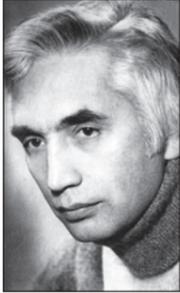
Бекір увійшов до дитячої кімнати. Діти солодко спали. Він не захотів їх будити, трохи постояв поруч, потім тихенько вийшов.

Гульсьом щось докладала до валізи. Увечері вона сказала чоловікові, що хоче провести його до аеропорту. Але ж... Сонних дітей не залишиш самих і до того ж на дев'яту потрібно йти на роботу.

До таксі вони вийшли разом. Поставивши валізу на заднє сидіння, Бекір обійняв дружину і поцілував у щоку.

— Неспокоїно мені дуже, — намагаючись усміхнутися, тихо мовила Гульсьом.

— Є привід... адже чоловік на висоту в дев'ять тисяч метрів піднімається...

...Звідкись долинув дзвінкий дитячий сміх і перед ним виринуло личко дівчинки: вона була начеб чимось збентежена, рот напіввідкритий, видніються зуби-перлинки. Брови урозліт — викапана Люба!

Серце схвильовано забилося, він знову кинув погляд услід

Еміль АМІТ**ОЛЕНЯЧЕ ДЖЕРЕЛО**

зграйці дівчаток, яка з веселим сміхом помчала схилом узгірка. Він силкується пригадати риси обличчя цієї дівчинки, а перед очима постає образ Люби...

Одягаючись, він помітив за озерцем на узгірку жінку. Вона з'явилася, коли Бекір милувався горами. Він устав і, тримаючи в руці шарпетку, яку не встиг надіти, дивився в її бік. Жінка, зупинившись на узбіччі дороги, дивилася на нього. Бекірове серце забилося сильніше. Жінка стягнула з голови хустку, перекинувши косу на груди:

— Борько... — вигукнула вона, простягнувши руки.

Бекір босий, перестрибнувши через джерельце, ледве дихаючи, вибіг на узгірок. Поспішав, боячись, щоб вона не зникла. Ухопив її руки своїми, припав губами спочатку до одної, потім до другої. Любині очі не змінилися, тільки голу-бизна трохи потьмяніла, ніби до них долили джерельної води, а довкола з'явилася «павутинка» зморщочок. Волосся зачесане і заплетене; у косах з'явилися волосинки, схожі на білі ниточки.

Люба обняла Бекіра за шию зі словами: — Мені Раїса сказала. Відразу сюди примчала. Я знала, що ти обов'язково приїдеш сюди.

Бекір, не промовивши жодного слова, гладив її плечі. Звичайно, він повинен був бути тут, де ж іще?! Його бажання піти туди, до старого млина, і те, що Люба, почувши про приїзд Бекіра, залишила свою бригаду і прибігла сюди, про таке кажуть — в один час народились.

Люба відступила на крок. Її сміх змінився, губи трохи зблякли, брови, як і раніше, грайливі.

Бекір узяв її під руку, вони потихеньку зійшли з узгірка, обійшли джерело, попрямували до колись улюблених місць. До їхньої зустрічі Бекірів піджак був розстелений саме в цьому місці. Помітивши його, Люба скоса зиркнула на Бекіра і подумала: «Отже, він давно прийшов сюди, згадав далеке минуле». Люба сіла на піджак і, скинувши з голови хустку, прикрила нею оголені коліна.

Коли Бекір трохи отямився від несподіваної зустрічі, помітив, що він босий і холоші його штанів мокрі. Та Люба на це навіть не звернула уваги. Бекір, усміхнувшись, сів поруч з нею.

Люба зморщилась, ніби її діяв біль, запитала в Бекіра:

— Де ти був досі?

— Дуже далеко, Любо...

— Про мене, звичайно, забув?

— Дуже довго не міг забути, дуже довго...

— А чого звісткою не прислав?

— Якби була можливість, повідомив би...

— Ну, як жив, де бував?

— Ні, спочатку з тебе почнемо. Наскільки я зрозумів, у тебе є доросла дочка?..

Бекір помітив, що Люба здригнулась. Вона опустила голову. Її натружені руки погладили хустку, що лежала на колінах. Люба довго сиділа мовчки. Бекір ждав. Тяжко зітхнувши, вона сказала:

— Звичайно, я повинна тобі усе розказати, повинна пояснити...

— Ти мені нічого не винна, — сказав Бекір, але, відчувши, що вийшло якось грубувато, додав: — Якщо тобі важко про це говорити, можеш не говорити.

— Ні, ні, я повинна розказати тобі усе, як є, — сказала Люба, нагадавши ту вперту Любу, яку він знав раніше. — Я повинна розказати. Слухай.

Люба неспішно говорить, інколи замовкає, намагаючись взяти себе в руки. А перед Бекіровими очима постає той нещасливий осінній день сорок третього року, що докорінно змінив їхні долі...

...Незважаючи на те, що був тільки полудень, ліс поринув у тишу, ніби потемнів. Якби Люба з Бекіром не розбалакували і не сміялись, а, зібравши хмиз, відразу вернулись додому, може, й не сталося б того жахливого випадку. Самі не помітили, як з уже безлистя дерев вони, захопившись, наламали стільки сухого гілляччя, що дай, Боже, сили донести ті дрова додому. Коли почав накрапати дощ, вони завапились. Бекір зробив дві в'язанки хмизу. Закинувши дрова за спину, вони швидко попрямували до дороги через ділянку лісу, засаджену фундуком. На щастя, покравши, дощ припинився, і сонячні промені пробивалися крізь дерева, лиш верхівки сосен були темними. Під ногами шерхотіло опале листя. А від дороги долинали поскрипу-

вання коліс, що означало: вони йдуть у правильному напрямку, — дорога близько.

— Не стомилася? — запитав Бекір, обернувшись до Люби, яка йшла за ним, — якщо стомилася, давай відпочинемо трохи.

— Вийдемо на дорогу, потім відпочинемо, — відповіла Люба.

Обігнавши Бекіра, вона пішла попереду. Інколи зупинялася на якусь мить, щоб якомога вище підтягнути в'язанку, що сповзала по спині донизу, нагиналася вперед, і тоді в неї трохи піднімалася догори спідниця, оголюючи сильні, засмагли ноги, від яких Бекір не міг відірвати погляду.

З боку дороги долинув шум. Люба, скинувши зі спини на землю ношу, витерла рукавом розпашіле обличчя. Може, якби Бекір так само, як і Люба, з вигуком «ух-х-х!» поклав в'язанку на землю і сів на неї, усе було б по-іншому. Треба ж було йому виходити на дорогу!

Коли Бекір, розсунувши руками куці, що росли понад дорогою, вийшов на неї, просто остовпів. За два кроки від себе побачив Михайла, який на другий день після приходу німців у село почав прислужувати їм, одягнувши уніформу поліцейця. А попереду нього, понуривши голову, йшли кілька молодих людей з торбинками за спиною. Бекір не відразу впізнав в них односельчан: вони були бліді і пригнічені. Три чи чотири німецькі солдати з автоматами напереваги кудись їх вели. Один поліцейць з гвинтівкою на ший вів за вуздечку коня, запряженого у віз, на якому лежали мішки, ящики, вузли.

Серед тих, кого вели, першим помітив Бекіра Костер. Бекір впізнав його за яскравим рудим чубом. Костер зробив рукою жест, мовляв, утікай геть, та, помітивши, що Бекір стоїть, мов укопаний, не витримав, закричав:

— Утікай! Облава!

Спочатку Михайло розгубився, а потім, отямившись, зняв з плеча гвинтівку. Бекір, кинувши на землю дрова, шмигнув у куці.

— Тримайте його, собаку! — зарепетував Михайло.

Пролунали постріли. Бекір чув лиш потріскування сушняку, лайку — за ним гналися. Праворуч, серед молодого сосняку, то з'являється, то зникає біла Любина блузка. Аби повернути до себе увагу тих, хто гнався за нею, Бекір, обдираючи руки й обличчя об гілки кущів, різко повернув праворуч. Спіткнувшись через пеньок, упав і тільки-но хотів підвестися, як хтось вдарив його по голові твердим предметом. Два чи три чоловіки навалилися на нього і, викрутивши руки за спину, зв'язали.

Підштовхуючи прикладом у спину, його вивели на дорогу до полонених. З цієї миті багаті роки поспіль Бекір думав, що Любі пощастило втекти. Навіть, якщо по-пався сам, він сподівався, що врятував її. Але все сталося інакше...

Того трагічного дня, зрозумівши, в чому річ, Люба втікала, не озираючись, пада-

ла, чіплялася за гілляччя, спотикалася об коріння і пеньки, миттєво підхоплювала-ся і знову бігла. Урешті-решт вона задихалася настільки, що притулилася спиною до сосни, притиснувши руки до грудей. Вона так сильно задихалася від бігу, що в неї паморочилось в голові, перед очима розпливалися кольорові кола, захотілося впасти на землю і трохи відпочити. Але страх не давав спокою, Люба роззирилася, їй почувся шестел, тріск обляманої гілки, швидкі кроки по сухій траві. Вона прислухалася, завмерши від страху, але нікого довкола не побачила. Трохи отямившись, задумалась, як знайти Бекіра. Вона не сумнівалася, що Бекіру вдалося втекти, тому що Бекір бігає прудко і так просто не дасться в руки ворогів. Хотіла погукати, але побоялася, що можуть почути німці. Не знаючи, що робити, задумалась. Та несподівано почула шурхіт опалого листя за кущами. Німецький солдат, схоже, давно її помітив і, розкинувши руки, наче збирався ловити курку, на напівзігнутих ногах повільно наближався до неї.

Люба, розуміючи, що це не сон, а реальність, поправила волосся, що прилипло до спінного чола. Не відриваючи погляду від фашиста, позадувала за деревом. Вона бачила ехидну посмішку на обличчі ворога і те, що його погляд спрямований на когось позаду неї. Хотіла озирнутися, та цієї миті чийсь волохаті руки, обхопивши її позаду, стиснули, як лещатами. Дівчина вкусила його за плече, солдат скрикнув, розімкнув руки, але в неї потемніло в очах від удару під вухом.

Посміхаючись, до них наближався другий фашист. А той, що був поруч, скрутив її руку за спину так, що Люба вже й вкусити його не могла. Він притиснув її до дерева, його гарячий подих ударив їй в обличчя. Люба щосили намагаючись вирватися з його пазурів, та сили були не рівні... А фашист, посміхаючись, сказав:

— Я — допомога... — і рвонув Любу за комір блузки. Гудзики розлетілися всібіч. Люба, розгубившись, плюнула їм в обличчя, але від другого ляпаса — знепритомніла. Зібравши останні сили, вона гукнула: — Борько-о-о!..

Злякавшись крику, птахи з шумом зірвалися з дерев, немов клапті сажі, що летять угору під час пожежі. Любин крик прокотився лісом і, відлунувшись об ближні гори, — затих. Каркаюче вороння, як чорна хмара, закрило небо, сонце, на землю впала чорна ніч...

— Про це я нікому не розповідала, посоромилася, — сказала Люба. — Тоді я подумала, що не зможу більше жити, плакала, переживала, нічого не їла...

Я вся почорніла від горя, висохла на тріску. Мама все допитувалася: «Що з тобою, дочко, де болить? Ти захворіла?» — роблячи біль ще більшим, ятрила рану. Аби не плакати при ній, я кусала губи. Не могла облеглити душу, не розказувала про своє горе. Хотілося рвати на собі волосся, кричати. За ніч подушка промочила від сліз.

Не виходила з дому цілий місяць, здавалося, що коли вийду, побачивши мене, всі тикатимуть пальцями: «Ось ця безсоромниця, яка жила з фашистами!».

У мене все змінилось, почала паморочитися голова, хотілося солоного і різкого. Тривалий час я не розуміла, в чому причина, а коли зрозуміла, хотіла повіситись, але думки про маму зупинили мене... Стрибала з дерев, піднімала важке — усе марно...

Мама першою зрозуміла, у чому річ, посадила мене поруч з собою, обняла за плечі і запитала: «А хто батько, дочко?». А сама не може стримати сліз. Я уперше їй збрехала. Захлинаючись сльозами, я сказала: «Мамочко, ми з Бекіром хотіли одружитися, його забрали фашисти, а що мені тепер робити, як бути?», припала до маминих грудей, ридала...

Мама задумалася на мить, а потім підбадьорила мене, сказавши: — «Що вдієш, дочко. Якщо він насправді тебе любить, рано чи пізно вернеться, тоді й одружитесь».

Коли народилася дочка, нікому не довелось пояснювати, хто її батько. «Мабуть, Асанів син свій «дарунок» залишив». «Михайлові казали, коли-небудь дочка тобі «подаруночок» принесе...». «Бекір знає свою справу...».

Знаєш, Бекіре, я зовсім не ображалася на ці розмови, навпаки, була рада їм. Вони врятували мене від великого горя. Дитина народилася, а я була не рада їй. «Не показуйте мені її, заберіть, щоб очі мої не бачили...» — кричала я, як божевілля. Усі думали, що я з глузду з'їхала.

Переклад з кримськотатарської Данила КОНОНЕНКА

(Продовження в наступному номері)

* ака — шанобливе звертання до старшого (узбецьке)

КОГО ОБРАЛИ КРИМЧАНИ?

(Закінчення. Поч. на 3-й стор.)

Зазначимо, що схожий політичний меседж використовували ці керівники в кількох останніх політичних кампаніях, будучи членами української Партії регіонів. Так що з «переходом» Криму до Росії назване гасло не втратило своєї актуальності, воно, як і раніше, в моді.

Однак зі слів на рекламних плакатах неможливо зрозуміти, що ж конкретно пропонують політики правлячої партії своїм виборцям. Не зовсім зрозуміло це і з політичної програми «єдиноросів». Серед пріоритетних завдань вони, наприклад, визначають оновлення влади і викорінення корупції. «Гарантом цього має стати оновлений депутатський корпус представників партії в Держраді і місцевих радах Республіки Крим», — йдеться в програмі.

Виходячи з цього, слід розуміти, що відразу після виборів у Криму автоматично не стане корупції. Ще більш абсурдним виглядає меседж про оновлення влади. Список кримських «єдиноросів» повністю спростовує цю програмну тезу.

Ще одним пріоритетним завданням кримської «Єдиної Росії» є спрощення нормативних процедур і перехід на російські стандарти. Правда, це слід швидше розцінювати як доручення президента Росії Володимира Путіна, дане на самому початку анексії і закріплене в федеральному законі про приєднання Криму до Російської Федерації, ніж свіжою програмною метою.

Є у програмі «єдиноросів» і пункт про реформування системи зв'язку та транспортної інфраструктури, а також ресурсного інфраструктурного забезпечення республіки. Що конкретно мається на увазі і в які терміни будуть реалізовані ці обіцянки, не уточнюється.

Знову «соціальні договори»?

Схоже, свою програму кримські «єдинороси» писали з урахуванням досвіду вже згадуваної Партії регіонів. Так, послідовники Путіна пропонують створити в Криму «Народну програму розвитку Криму» з урахуванням побажань кримчан. «Ми зберемо пропозиції всіх кримчан щодо розвитку нашої республіки і створимо «Народну програму розвитку Криму». Ми дійдемо до кожного району і сільського поселення, складемо детальний список нагальних проблем та шляхів їхнього вирішення. Щодо кожного пункту будуть конкретні терміни і конкретні відповідальні за вирішення кожної проблеми», — йдеться в програмі.

Те, що така ініціатива не нова, можуть підтвердити всі, хто пам'ятає вибори в місцеві органи влади за української «каденції» Криму в 2012 році. Тоді місцеві регіонали пропонували кримчанам укласти так звані «соціальні договори», в яких закріплювалися основні обіцянки кандидатів у депутати з ура-

хуванням побажань їхніх виборців. Правда, підписана нинішня програма «єдиноросів» чомусь не головою регіонального відділення «Єдиної Росії» Володимиром Константиновим, а «прем'єром» Сергієм Аксьоновим. Схоже, він не сумнівається в перемозі на виборах «голови республіки Крим», призначених на 9 жовтня.

«Севастополь — місто XXI століття»

Не цілком зрозуміло й те, чого ж очікувати після «виборів» севастопольцям. Місцеве відділення «Єдиної Росії» обіцяє «допомогтися істотних результатів у розвитку міста, зробити Севастополь квітучим російським містом XXI століття». Що мається на увазі під цим поняттям — автори вважали за краще не уточнювати. Як і часові рамки реалізації цієї обіцянки. «Найближчим часом», — зазначено в програмі.

Водночас у програмі виділені три основні напрямки: економічне зростання і бездефіцитний бюджет, якість життя та інтеграція в Російську Федерацію, відкритість і доступність влади. Головними завданнями вказані забезпечення створення самодостатньої високотехнологічної економіки міста, сприяння створенню індустріального парку з емністю не менше 10-ти тисяч робочих місць, забезпечення збирання податків на рівні не менше 90%, розвиток у Севастополі соціально значущих партійних проєктів «Якість життя — здоров'я», «Будівництво фізкультурно-оздоровчих комплексів», «Нові дороги міст Росії». Але й тут жодної конкретики немає.

«Справедливі тарифи»

й ефективна «самооборона»

Більш детально вписані обіцянки послідовників Володимира Жириновського в Севастополі. У програмі севастопольського відділення ЛДПР вказано, що її представники будуть консолідувати зусилля органів законодавчої та виконавчої влади Севастополя, трудових колективів, підприємств та громадських об'єднань громадян у розробленні та виконанні соціально-економічних програм з поліпшення якості життя севастопольців з особливою увагою до соціальних категорій громадян.

Також ЛДПРівці обіцяють провести в Севастополі професійне системне реформування житлово-комунального господарства, впровадити справедливі тарифи на всі види комунальних послуг на основі російського законодавства.

Правда, як відомо, комунальні тарифи в Росії набагато вищі, ніж у Криму та Україні, і експерти не вважають їх справедливими.

Не менш цікавим є пункт у передвиборній програмі севастопольських ЛДПРівців про використання «потенціалу, патріотизму і самовіддачі сил самооборони для створення дружин охорони громадсь-

кого порядку». Таким чином, представники ЛДПР хочуть відтворити в Севастополі повсюдно пункти охорони громадського порядку, надавши силам «самооборони» всю необхідну матеріально-технічну базу і кошти. І це при тому, що вона і так наділена законодавчо визначеними функціями з охорони громадського порядку, затримання громадян і навіть застосування сили до них.

Мабуть, найбільш конкретними є обіцянки з розвитку портової інфраструктури, реконструкції морської акваторії, створення в Севастополі багатопрофільного морського торгового порту, а також з розробки інвестиційно значущих великомасштабних проєктів — будівництво 4-смугової автомагістралі «Сімферополь-Севастополь-Камішова бухта», створення аеропорту «Бельбек», поромної переправи «Севастополь-Новоросійськ», сміттєпереробного заводу на севастопольському полігоні ТПВ тощо. Але й тут дати реалізації цих планів не вказується.

Перемога без програми

Що ж до обіцянок республіканського рівня, то знайти передвиборну програму кримських представників Жириновського ми не змогли. Сайт кримського відділення ЛДПР відправляє відповідні запити до загальноросійської програми партії. Нічого не пише про неї і перший номер у списку кандидатів у депутати «держради» від ЛДПР Сергій Шувайников. Тобто партія посідає друге місце у виборчих регіонах, навіть не маючи кримських програм у відкритому доступі!

Цікаво, що ще 1 вересня Шувайников на своїй сторінці в Facebook анонсував партії друге місце у виборчих регіонах. «Отже, через два тижні Кримське регіональне відділення ЛДПР штурмуватиме вершину кримського парламенту... У бюлетені наш номер третій, але я не сумніваюся, що ми прийдемо другими... Перші вже на вершині, а ми тільки в дорозі», — писав він.

Через два тижні так і сталося. Однак у цьому випадку експерти більше схиляються до варіанта успішної політичної технології, ніж до дару пророцтва. «Москву влаштував передбачуваність і керованість, а «перезавантаження» — це красне сльвіце для телекамер. Часткова ротация кадрів — цілком прийнятний компроміс для регіональних еліт. Вибори — це завжди переструктурування політичного класу. Нинішні — не виняток», — сказав у кримських ЗМІ політолог, директор Всеукраїнського інформаційно-культурного центру Микола Кузьмін.

Таку думку поділяють й інші його колеги, які переконані: які б привабливі обіцянки не були записані в програмах партій, що прийшли до влади в Криму, жодна з них все одно не зможе бути реалізованою без відмашки з Кремля.

Вікторія ВЕСЕЛОВА
м. Сімферополь

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ РУХ «ЗА ВИЗВОЛЕННЯ КРИМУ»

У вівторок 16 вересня під стінами Верховної Ради України вимагали захистити права вимушених переселенців і зайнятися звільненням Криму від окупації. Акцію проводили представники Громадської спілки «Координаційна рада організацій вимушених переселенців з Криму».

Зокрема, активісти вимагали ухвалити проєкт Закону № 4490-1 «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та розробки стратегії щодо звільнення Криму від окупації.

«Крим — це невід'ємна територія України. І сьогодні обов'язок народних депутатів України не забувати про це. І переходити до конкретних реальних рішень і дій щодо звільнення Криму. З боку громадськості ми сьогодні починаємо всеукраїнський рух «За визволення Криму», — заявив під час виступу голова громадської організації «Кримський центр ділового та культурного співробітництва «Український дім» Андрій Шекун.

До пікету кримчан приєдналися представники східних областей України, із зони бойових дій, які закликали врятувати український Донбас і відстояти єдину Україну.

Раніше Управління Військового комісара ООН у справах біженців також закликало народних депутатів України підтримати законопроект про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб.

Тут зазначили, що ухвалення закону дасть можливість надати внутрішнім переселенцям допомогу, щоб вони повною мірою змогли скористатися своїми правами.

15 вересня уповноважена Президента України з питань мирного врегулювання конфлікту на Донбасі, народний депутат Ірина Герасченко повідомила, що в Україні налічується понад 271 тисяча внутрішньо переміщених осіб.

«А вишиванки у них — як бронезилети!!!» «Перший дзвоник» у Львові, 1 вересня 2014 р.

НЕ БРЕХНЕ, ТО Й НЕ ДИХНЕ!

Вигадки про те, що на заході України готують бойовий батальйон із дітей віком від 2 до 10 років, аби ті воювали на Донбасі, розповідає своїм читачам популярний російський ресурс «РИА-новости». Насправді, малят вирішили сформувати свій співочий загін для підтримки українських військових, а сільський голова для цього виписує їм «повістки» на звичайних папірцях.

«В Україні готують до війни дітей від 2 до 10 років» — із таким заголовком вийшов пропагандистський матеріал популярного російського видання «РИА Новости».

Журналісти посилаються на блог ксьондза Тадеуша Ісаковича-Залеського на сайті польської радіостанції RMF24. Він пише про новий дитячий батальйон на Івано-Франківщині, учасників якого будуть відправляють воювати на Донбас. За словами ксьондза, «бандерівці, як ісламські фанатики, почали готувати дітей до бойових дій на сході України».

«В околицях Івано-Франківська один з місцевих націоналістичних діячів Володимир Головач вирішив створити новий «батальйон» добровольців для війни з сепаратистами на Донбасі. Не було б у цьому нічого дивного, якщо в цей загін під назвою «Сокіл» розпочали вербувати дорослих, а не дітей — увага! — віком від 2 до 10 років», — написав Ісакович-Залеський.

Радіо «Свобода» вдалося знайти його блог, і там дійсно опубліковано таку інформацію. Однак він ні на кого не посилається і не наводить доказів своїх слів. Також у своєму блозі активіст закликає поляків «засудити таке божевілля».

Насправді ж, ніякого бойового дитячого батальйону у Прикарпатті немає. Фейк створили, викрививши сюжет львівського телеканалу ЗІК. Там дійсно йдеться про колектив «Сокіл» — дітей від двох до восьми років. Проте зібрані малят

не для того, щоб відправити на війну, а із значно гуманнішими цілями.

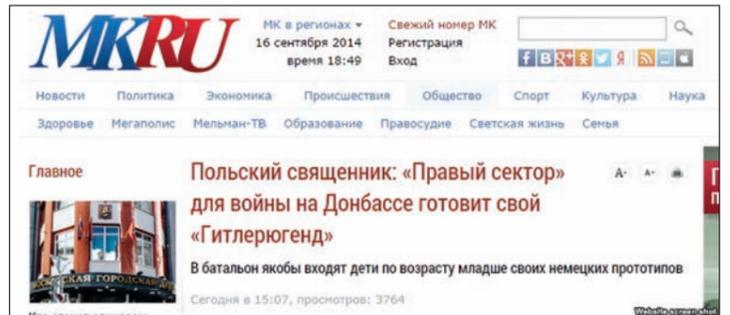
«На Прикарпатті «повістки» отримують діти, щоправда, не на схід, а на акції підтримки військових. У селі Новиця сформували дитячий батальйон «Сокіл». Його крихітні бійці від 2 до 10 років піднімають патріотичний дух місцевих мешканців, а ще допомагають воякам східного фронту», — говорить ведуча в підводці до сюжету.

На відео дітлахи, вдягнені у вишиванки, співають гімн та українські народні пісні. Все для того, аби зібрати пожертвування та підтримати українських солдатів морально. Ідея створити такий колектив прийшла міському голові, якого польський активіст назвав «одним із місцевих націоналістичних діячів».

«Виписую «повістку» на звичайному папірці — ну так, в жартівливій формі, ну і одразу тут уже стала черга», — коментує сільський голова.

Ця думка спала мені після того, як я розписав повістки тутешнім чоловікам. Це побачили діти та попросили призвати їх до війська, розповів голова села Новиці.

Такий фейк став сьогодні досить популярним: його опублікували Russia Today, газета «Взгляд», «Новости Rambler» та сайт «Московский Комсомолец». Зокрема, на сайті «Московский Комсомолец» заголовок звучить так: «Правий сектор» для війни на Донбасі готують свій «Гітлерюгенд».

А ЦЕ, НА ЖАЛЬ, ПРАВДА...

В РОСІЇ ПОЧАЛИ ДРУКУВАТИ ШКІЛЬНІ ЩОДЕННИКИ З ГІТЛЕРОМ

В одному з російських видавництв був надрукований шкільний щоденник із зображенням і короткою біографією Адольфа Гітлера. Про це повідомляє екатеринбурзьке видання e1.ru. У «шапці» над розграфленою частиною щоденника розміщена інформація про різних людей, чий імена увійшли в історію, в тому числі Адольфа Гітлера, чий портрет розміщений просто над колонкою «Підпис вчителя».

«Адольф Гітлер (1889-1945), — говориться в пояснювальній довідці, — основоположник націонал-соціалізму, засновник тоталітарної диктатури Третього рейху, вождь (фюрер) націонал-соціалістичної німецької робітничої партії, рейхсканцлер Німеччини (1934-1945). Головний ініціатор Другої світової війни, з його ім'ям пов'язані численні злочини нацистського режиму проти людства — громадян Німеччини та окупованих нею територій, включаючи Голокост».

Щоденник російського школяра, формат А5, 48 аркушів, видрукований у філії «Смоленський поліграфічний комбінат». «Ми друкуємо те, що дає видавництво, згідно з договором. Навіть якщо нам це не подобається. У даному випадку замовник — видавництво «Вища школа», — пояснили на підприємстві. У видавництві отримати відповідь на запитання про те, навіщо Гітлер з'явився в щоденнику російського школяра, поки не вдалося. Якщо вірити рекламному слогану, це підприємство видає кожну третю книгу в Росії, пише видання.

«МИ ДАРУЕМ СЛОВО УКРАЇНІ!»

12 вересня Червоноградська центральна міська дитяча бібліотека приймала учасників IV Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Володимира Дрощика. Його щорічно проводить місцеве літоб'єднання «Третій горизонт» за сприяння Львівської організації Української асоціації письменників. До підтримки заходу долучився народний депутат України Степан Курпіль.

Теплими словами подяки привітала гостей голова ради конкурсу, член УАП Ольга Голузинець і представила членів журі, до якого, окрім неї, ввійшли поети Ганна Кузьмак, Марія Лобай, директор Червоноградської центральної міської дитячої бібліотеки Надія Дуда та автор цих рядків.

Свої натхненні вірші про Україну, рідну мову читали присутнім «третьогоризонтівці» Людмила Ржегак, Мар'яна Правдолюбенко, Марія Магдзяк, Марія Лобай, Богдан Демчук, Наталія Кічун-Лемех, Марія Обшарська, Ігор Тичкус, Дарія Коберник, Ганна Кузьмак, Марія Козакевич, Надія Марцинюк. Резюме їхніх творів – «Ми даруємо слово Україні!». Звісно, звучали й вірші Володимира Дрощика. А пісню на його слова (музику написала Ольга Голузинець) «Місто над Західним Бугом», яка прозвучала у виконанні самодіяльного гурту «Надвечір'я» у складі автора музики, Любові Степчук, Лесі Предко й аккомпаніатора Олександра Кішка, без перебільшення можемо назвати гімном Червонограда.

Окрасою літературного свята стали й пісні у виконанні учениць школи № 9 Марти Равлик, Дарини Пупко, Галини Федюк, Вікторії Брошко та Вікторії Станько, які завітали сюди з директором навчального закладу Любов'ю Денисюк, бібліотекарем Галиною Лех й аккомпаніатором Оксаною Паралюш. Сольні пісні виконувала учениця школи № 1 Ольга Бучек. Дехто з цих дівчаток є слухачами Червоноградського відділення Малої академії

літератури і журналістики (керівник – Ігор Дах). Вони також подавали твори на конкурс.

Цього року участь у конкурсі взяло 36 авторів з Червонограда, Львова, Києва, Івано-Франківська, Волинської області, Дрогобича, Жовкви, Радехова, Самбірського та Сокальського районів, навіть автори з Горлівки і Донецька. Вони ще встигли надіслати твори до початку активних бойових дій на сході України. І що найбільш приємно – їхні доробки також отримали відзнаки.

...І ось урочиста мить вручення нагород. Ця приємна місія випала Михайлу Махнику (він був одним із засновників Товариства української мови ім. Тараса Шевченка у Червонограді), директору ЗОШ № 9 Любові Денисюк, яка активно підтримує літературні заходи «Третього горизонту», голові Львівської організації УАП Еллі Красноступ, військовому журналісту, ректору МАЛІ-Жу Василю Тарчинцю, директору бібліотеки Надії Дуді, голові «Третього горизонту» Ользі Голузинець.

А саме журі конкурсу після ретельного вивчення і розгляду поданих авторами рукописів визначило такі призери місяця. У номінації «Поетика» перше місце посіла Юлія Мазкун, друге – Лариса Колодій. У номінації «Проза» – Ігор Тичкус (перше), Валерія Ковальська (друге).

Надіслані на конкурс книги оцінювали читачі бібліотек Червонограда. Саме вони визначали лауреатів і переможців. Отже, номінація «Книга». Перше місце – Наталія Осипчук «Ваш вихід,

Дарино Романівно...»; друге – Юрій Бабичин «Дефект генерації»; третє – Світлана Петрук «Лейтенант», Богдан Ладанай «Україно моя... (вікторини)»; лауреат – Ярослава Сторонська «Життєві історії та непізнаний світ».

Номінація «Збірка поезій». Перше місце – Володимир Комбель «Світло любові»; друге – Галина Лісовецька-Пановик «Падоліст», Наталія Ковальська «Світло осені»; третє – Дарія Гриць «Весняні передзвони», Орися Соловей «Жіноча паралель», Тетяна Коваль «Коли душа співає...»; лауреат – Роман Мазій «Відблиск черленої зірки».

Номінація «Дитяча книга дорослого автора». Перше місце – Василь Тарчинець «Кепа»; друге – Наталія Ковальська «Фарби лісу», Василь Сторонський «Замок для віхоли (пісенник)»; третє – Степан Лисяний «Дзень-дзень...»; лауреат – Людмила Ржегак «Я – пташеня маленьке...».

Приємно, що на конкурс свої книги прислала юнь, в тому числі – слухачі МАЛІ-Жу. У номінації «Дитяча книга юного автора» читачі визначили таких переможців: перше місце – Ольга Бучек «Моя весна»; друге – Дарина Пупко «Червона Шапочка», Вікторія Стасів «Вірші та витинанки юної львів'янки»; третє – Максим Біленький «До Господа лину молитвою я...», Валерія Ковальська «Нова казка про пана Коцького»; лауреат – Вікторія Станько «Іде Святий Миколай».

Надійшли на конкурс і краєзнавчі видання. У номінації «Краєзнавство» кращі автори та їхні дослідження: Ярослав Радевич-Винницький «Франкова Дрогобиччина» (перше); Вадим Джеламанов «Горлівка» (друге); Галина Фесюк «Жовківщина» (третє); лауреати – Роман Гоман,

Світлана Жежерун, Ігор Коваль «Нариси історії села Реклинень» (співтворство).

Книги, надіслані на конкурс ім. Володимира Дрощика (1940-1993 рр.), поета-шахтаря, журналіста, як подарункові, залишаться у фондах бібліотек Червонограда. Лауреати, переможці, учасники нагороджені медалями, дипломами, грамотами-подяками. Також вони отримали черговий номер газети «Літературний Червоноград» (редактор і видавець Ігор Дах), де надруковано інформацію про конкурсанти.

Цей літературний захід високо оцінили гості – Елла Красноступ, Роман Гоман, Василь Тарчинець, Богдан Ладанай та інші. Дехто з них не вперше бере участь у конкурсі і широко знається: «Хоч я особисто не знав (не знала) Володимира Дрощика, але ця Людина, Поет, Митець, Громадянин України є вже для мене рідним, близьким, як і Ваш шахтарський Червоноград».

У кулуарах хтось з гостей компліментарно обмовився до організаторів: «Цими днями у Львові стартував Форум видавців, а ви зуміли організувати прекрасне Свято Книги у Червонограді!».

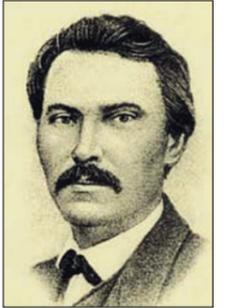
Тарас ЛЕХМАН,
прес-секретар Червоноградського літоб'єднання «Третій горизонт».

Р. С. Українські діти добре розуміють, що тільки рідна армія захистить їх від агресора і збереже Батьківщину!

Тому вихованці Червоноградського відділення Малої академії літератури і журналістики разом зі своїм керівником, поетом-шахтарем, прозаїком, видавцем Ігорем Дахом долучилися до збору коштів на підтримку бійців – учасників АТО. Тим, хто жертвував на ЗСУ, небайдужі юні автори й Ігор Дах дарували свої збірочки. Загалом малі-жани зібрали 1200 грн.

ВІРШІ НАШОГО ДИТИНСТВА

Степан РУДАНСЬКИЙ

Видатний український поет, лікар за фахом Степан Руданський (1834–1873) залишив після себе багату літературну спадщину: балади, ліричні вірші, поеми, казки, байки, переклади, зокрема «Слова о полку Ігоревім», популярну пісню «Повій, вітре, на Україну». Та найвизначніший доробок поета – сатирично-гумористичні співомовки, коротенькі, здебільшого на три-чотири строфи вірші, прибрані в легку коломийкову форму. Ними захоплюються і дорослі, і діти. Подекуди ці твори сприймаються як народні, про існування автора ніхто й не здогадувався. Завдяки гумору, запозиченому в народних сміховинках, анекдотах, співомовки стали близькими дітям.

Гуморизм і любов письменника до простих людей-трудівників яскраво виявилася під час епідемії холери, що вибухнула в Криму 1872 року. Саме тоді він як карантинний лікар, рятуючи життя хворим, сам тяжко захворів на холеру і 23 квітня 1873 року помер. Поховано поета в місті Ялта. А в січні цього року минуло 180 років від дня його народження.

Василь ЛАТАНСЬКИЙ, учитель, письменник с. Пруди, Советський район в Криму

ВОВКИ

«Чого, брате, так збілів? Що з тобою сталося?»
— Ах, за мною

через став
Аж сто вовків гналось!
«Бог з тобою...
Сто вовків!..
Та б село почуло...»
— Та вірно пак і не сто,
А п'ятдесят було.
«Та й п'ятдесят

диво в нас...
Де б їх стільки взялось?»
— Ну, Іванцю! Нехай так,
Але десять гналось.
«Та і десять не було!
Знають, один усього?»
— А як один?
Аби вовк!
Страшно і одного...
«А може, то і не вовк?»
— А що ж то ходило?
Таке сиве та мале,
А хвостик, як шило.
1859

ЛИСТ

Їден дідич мав у школах
Кохану дитину,
Ото раз до неї й пише:
«Милий ти мій сину!
Як ти здоров — слава Богу,
А як добре вчишся,
То не візьме тебе дідько,
Про то не журися.
Моя жінка, твоя мати,
Без відома мого
Посилає на горіхи
Тобі золотого.

А я тобі посилаю
Старі ногавиці,
Зроби собі зупанину,
З рештків — рукавиці.
Та учися, милий сину,
Добре та багато,
Бо ти дурнем зостанешся,
А я — твоїм татом!»
1 мар[та 1859]

ЖАЛІБНИЙ ДЯК

Щойно в церкві коли дяк
«Іже» заспіває,
Бідна баба у кутку
Мало не вмливає.

Аж завважив тее дяк,
До неї забрався.
«Чого плачете ви так?» —
Стару запитався.
«Як не плакати мені, —

Стара баба каже, —
Коли мене голос ваш
Аж за серце в'яже!

Так колись моя коза
На льоду кричала,
Як там її звиріна,
Бідну, розривала».
12 мая 1859

ДОБРЕ ТОРГУВАЛОСЬ

Чи в Києві, чи в Полтаві,
Чи в самій столиці
З мазицею мужик ходить
Помежи крамниці...

У крамницях, куди глянеш,
Сріблом-злотом сяє,
Мужикові то й байдуже:
Він дьогтю питає.

Реготять купці дурні,
А він тільки сплуне
Та й до другої крамниці,
Багатшої, суне.
У десятій крамниці
Два купці сиділо...
І в десятю мужик двері
Відхилиє сміло:
«Добрідень вам,

добрі люди!»
Та й зачав питати,
Чи нема у них принаймні
Дьогтю де продати.
«Нету, нету! — купці кажуть
Та й, шельми, сміються: —
Здесь не дьоготь —
только дурні
Адни продаються!»
А чумак їм: «То нівроку ж,
Добре торгувалось,
Що йно два вас
таких гарних
На продаж осталось».
29 окт 1857

БАБА В ЦЕРКВІ

Прийшла в церкву
стара баба,
Свічок накупила,
Де була яка ікона,
Всюди поліпила.

Іще пара остається,
Де їх приліпити?..
«Ага! — каже, — пошукаю
Святого Микити!»

Найшла баба і Микиту —
Святий чорта ціпить!..
Баба їдну йому ставить,
Другу чорту ліпить...

Видять люди
й розважають,
Щоби не ліпила.
Що ти, бабо, — кажуть, —
робиш?
Та ж то вража сила!..»

Але баба обернулася:
«Не судіте, люди!
Ніхто того не відає,
Де по смерті буде...»

Чи у небі, чи у пеклі
Скажуть вікувати;
Треба всюди, добрі люди,
Приятеля мати»
18 апреля 1858

ПРОБА ПЕРА

ВІДЛУННЯ ОСЕНІ

Про що шепоче листя
восени?
Про що говорить
дощик швидкоплинний?
Чому курличуть в небі
журавлі?
Хто в цій красі захоплюючій
винен?
Не осінь, не зима і не весна,
Це осінь-чарівниця завітала!
Похмуре небо, вітер завива,
Одна пташина в небі
заблукала.
Навчитись треба
цінувати кожну мить:
І в літній день,

і в темну ніч зими.
Природа нам дає
своє багатство,
І ми його повинні зберегти!
Дінара ІБРАГІМОВА,
учениця 9 класу Нижньогірської ЗОШ № 2

ВЖЕ НЕ ЛІТО...

Рожевіють на заході хмари.
Щедре сонце лягає вже спати,
І туманів вечірні отари
Обступили густу сіножать.
Вже не літо,
але ще й не осінь.
Ще земля ніжно пахне
теплом.
Та птахи у сумнім стоголоссі
Нам прощально махають
крилом.

У саду пломені жоржина.
Павутиночку вітер гоїда.
І протоптана в травах
стежина

З серпня в вересень
вже поверта.
Ольга ПАВЛЕНКО
с. Телешине Кам'янського району на Черкащині

ОСІННЄ

Сивої осені
Коси розплетені
Впали дощем.
В гіллі заплуталися,
Вітер розчісує
Їх гребінцем.
Листя багрянее
Ковдрою теплою
Землю вкрива.

І шелестять,
Опадають листочками
Віршів слова...

Карина КАТРУК,
учениця 6 класу Соляно-долинської ЗОШ
Судак, Крим

«ДОБРОВОЛЬЧІ БАТАЛЬЙОНИ» УКРАЇНСЬКИХ ІСТОРИКІВ

Протиставити російській пропаганді популяризацію української історії та заохочення до дискусій намагаються автори нового онлайн-проекту з розвінчання міфів «Лікбез. Історичний фронт». Інститут національної пам'яті хоче ініціювати грантові програми для таких ініціатив, оскільки сьогодні вони існують без державної підтримки. Тим часом, деякі експерти вважають, що Україні варто активно пропагувати переваги національного менталітету, не цураючись і міфів.

Проект «Лікбез. Історичний фронт» стартував у травні цього року, об'єднавши групу фахівців для розвінчання міфів про ті чи інші події української історії, розповідає координатор проекту Кирило Галушко.

«Хто хоче легко і швидко отримувати перевірену інформацію з історії України, з актуальних питань: від території, цілісності, назви, кордонів, меж — до того, хто такі бандерівці, колабораціоністи і петлюрівці, хто є спадкоємцями Росії і так далі, тобто всі ті теми, які постійно обговорюються в Інтернеті, але на які немає чіткої, короткої і ясної відповіді фахових українських істориків, тут ми намагалися це дати», — говорить він.

Сайт має поки що двомовну версію: українську і російську, при цьому російська — повніша, однак потім планується перекладати матеріали й іншими мовами, зазначає Галушко. Статті короткі, складаються з двох колонок: зліва — формулювання історичного міфу, справа — його спростування.

Україна ніколи не переплюне російську пропаганду, у неї нема для цього достатнього ресурсу, вважає редактор сайту «Історична правда» Вахтанг Кіпіані. На його переконання, потрібен протилежний підхід.

«Ми — країна свободи, ми повинні показувати людям все те різноманіття, всі ті контрверсії, всі ті розвилки, які були в історії. Насправді, в українському Інтернеті вже є певні ресурси — це Сумський історичний портал, це

електронний архів визвольного руху, це «Україна інкогніто» газети «День». Це ті ресурси, які повинні бути у щоденному «меню» культурної людини», — зауважує Кіпіані.

Проблема є, однак, те, що такі дослідницькі ініціативи повинні шукати гроші самі, держава їм нічого не пропонує, говорить він. Водночас, за словами директора Інституту національної пам'яті Володимира В'ятровича, є намір створення державної програми фінансування таких «добровольчих батальйонів» українських істориків для ефективного спротиву в інформаційній війні.

«Ми зараз не готові сказати, яка це буде сума, оскільки будемо ще очевидно відвоювати цю суму, яку надаватиме держава і якою, скоріш за все, Інститут національної пам'яті оперуватиме як грантовими коштами для різного роду громадських ініціатив та наукових інституцій на виконання тих чи інших проектів у галузі дослідження чи популяризації історії», — зазначає він.

Тим часом, частина аналітиків скептично ставиться до таких ініціатив. Зокрема, на думку Миколи Ожевана з Інституту стратегічних досліджень, потрібно на противагу російським меморіальним міфам створювати українські. Серед об'єднаних речей, які б «спрацьовували» для різних верств населення, історики назвали Київську Русь, Козаччину та працелюбність як рису менталітету.

Анастасія МОСКВИЧОВА

Білборд біля Волновахи, що неподалік Донецька

В УКРАЇНІ ВІДЗНАЧИЛИ 500-ТУ РІЧНИЦЮ ПЕРЕМОГИ НАД МОСКОВСЬКИМИ ЗАГАРБНИКАМИ

У Рівненській, Вінницькій, Хмельницькій та Житомирській областях пройшли заходи на відзначення півтисячолітнього ювілею Битви під Оршею (сучасна Білорусь) 8 вересня 1514 року, в якій об'єднані сили середньовічної Східної Європи під командуванням князя Костянтина Острозького перемогли значно потужніше військо Московського князівства.

Заходи розпочалися зі старовинного Острога, де розташований родовий замок князів Острозьких. Керівники посольств Литви та Польщі, а також гості з Білорусі вшанували хвилиною мовчання пам'ять загиблих за волю України. Гості поклали квіти до пам'ятника острозьким просвітянкам, відкрили нову музейну експозицію в Острозькому державному історико-культурному за-

повіднику, взяли участь у міжнародній урочистій академії, де йшлося про історичне значення перемоги під Оршею, ознайомилися з батальним полотном художника Юрія Нікітіна.

Учасники академії ухвалили звернення до Президента України Петра Порошенка, в якому перемога об'єднаного війська Великого Князівства Литовського під проводом князя Костянтина Острозького визначена як блискуча перемога в цивілізаційній битві. У зверненні проведені паралелі між середньовіччям і сучасністю і міститься пропозиція до Президента розглянути доцільність створення Балто-Чорноморського альянсу у складі України, Польщі і Литви з правом долучення до нього інших держав.

14 ОЗНАК, ЗА ЯКИМИ ХАРАКТЕРИЗУЮТЬ ФАШИЗМ

Доктор Лоренс Брітт — політолог, який займався вивченням фашистських режимів Гітлера (Німеччина), Муссоліні (Італія), Франко (Іспанія), Сухарто (Індонезія) і Піночета (Чилі). Він дійшов висновку, що всі фашистські режими мають 14 спільних ознак, які складають характеристику фашизму.

1. Потужний і тривалий націоналізм — фашистські режими постійно використовують націоналістичні гасла, девізи, символи, пісні і так далі. Прапори можна побачити скрізь, як і символи прапора на одязі і в громадських місцях.

2. Нехтування загальнови-

зі страху перед ворогом і під приводом забезпечення безпеки фашистська влада переконує, що права людини можуть ігноруватися в певних випадках заради «необхідності». Людей змушують «думати по-іншому» або навіть схвалювати побиття, вбивства, тривале позбавлення волі затриманих.

3. Виявлення ворога/спокутні жертви як об'єднувача основа — народи при фашистських режимах гуртуються в патріотичному русі в боротьбі проти спільної небезпеки або противника: расових, релігійних чи національних меншин, лібералів, комуністів, соціалістів, терористів.

4. Переважне становище збройних сил — навіть якщо в країні є багато гострих внутрішніх проблем, збройні сили отримують непропорційно велике бюджетне фінансування, а внутрішні проблеми залишаються невирішеними. Пропаганда нав'язує привабливий образ військових і військової служби.

5. Сильна дискримінація за ознакою статевої приналежності — у фашистських урядах домінують чоловічі

жорстко закріплені. Негативне ставлення до абортів і гомофобія.

6. Контроль над ЗМІ — вони контролюються безпосередньо урядом або побічно через співчуваючих журналістів чи керівників ЗМІ. Поширена цензура — особливо у воєнний час.

7. Маніакальне захоплення національною безпекою — страх використовується як мотиваційний інструмент уряду для тиску на маси.

8. Переплетення релігії і уряду — уряди фашистських країн використовують релігію як інструмент управління громадською думкою. Релігійна риторика і термінологія використовуються урядовими лідерами, навіть коли головні принципи релігії діаметрально протилежні діям чи політиці уряду.

9. Захист корпорацій — промислова і ділова аристократія у фашистських державах часто є єдиною силою, котра ставить лідерів до влади, створюючи взаємовигідні ділові відносини з владною елітою.

10. Утиски профспілок — оскільки профспілки є єдиною реальною загрозою для фашистських урядів, вони або повністю відсутні, або серйозно позбавлені можливостей.

11. Презирство до інтелігенції і мистецтва — фашистські держави заохочують або терпимо ставляться до проявів відкритої ворожості до вищої освіти і до

вчених. Найчастіше вони зазнають переслідувань чи арештів. Уряд часто відмовляється фінансувати мистецтво.

12. Нав'язлива ідея злочину і покарання — при фашистських режимах поліції даються майже необмежені повноваження. Люди в ім'я патріотизму в багатьох випадках волюють не помічати поліцейських зловживань, навіть порушення своїх громадянських свобод. Часто створюється національна поліція з необмеженою владою.

13. Неприборкане кумівство і корупція — фашистськими режимами майже завжди керують клани приятелів і партнерів, які призначають одне одного на урядові посади і використовують владу для захисту членів свого клану від відповідальності. Найчастіше урядові лідери привласнюють або навіть безпосередньо розкрадають державні ресурси і скарбниці.

14. Шахрайські вибори — вибори у фашистських державах часто перетворюються на фарс. Нерідко проводиться наклепницька кампанія (або навіть вбивства) кандидатів від опозиції, законодавство використовується для маніпулювання чисельністю виборців, межами округів, засобами масової інформації. Фашистські режими часто використовують судову систему для маніпулювання виборами.

20khvylyn.com

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

ВЕРЕСЕНЬ

19

1673 р. — почалося селянське повстання в Слобідській Україні.
1891 р. — у Монреаль прибули перші українські поселенці.
1991 р. — у Києві відновлена діяльність Києво-Могилянської академії.

20

1648 р. — Богдан Хмельницький розбив польську армію в битві під Пилявцями.
1919 р. — Нестор Махно уклав договір з Директорією про спільну боротьбу проти Денікіна.
Народилися:
1923 р. — Олександр Сизоненко, український письменник. Учасник німецько-радянської війни.
1929 р. — Іван Свігличний, мовознавець, літературний критик, поет, діяч українського руху опору 1960-1970 років, репресований. Лауреат Державної премії ім. Т. Шевченка.
1945 р. — Світлана Йовенко, українська поетеса.

21

День працівників лісу.
1920 р. — Раднарком України ухвалив постанову про обов'язкове вивчення предмета «українська

мова» в школах УРСР.

Померли:

1944 р. — Олександр Кошиць, український хоровий диригент, композитор, етнограф і письменник-мемуарист.
1955 р. — Володимир Савченко-Більський, генерал-хорунжий Військово-морського флоту УНР, автор споминів.

22

День осіннього рівнодення.
1939 р. — радянські війська увійшли у Львів.
1955 р. — біля Бахчисарая відкрита найбільша в СРСР астрофізична обсерваторія.

Народився:
1835 р. — Олександр Потебня, український мовознавець, філософ, фольклорист, етнограф, літературознавець, педагог, громадський діяч, член-кореспондент Петербурзької АН з 1875 р., член багатьох (у тому числі зарубіжних) наукових товариств.

23

1919 р. — на спільному засіданні Директорії та уряду УНР і ЗУНР ухвалено рішення негайно розпочати воєнні дії проти армії Денікіна.
Народилися:
1872 р. — Соломія Крушельницька, українська оперна співачка, педагог. Ще за життя Соломія Крушельницька була визнана найви-

датнішою співачкою світу. Серед її численних нагород та відзнак, зокрема, звання «Вагнерівська примадонна» ХХ століття. Співати з нею на одній сцені вважали за честь Енріко Карузо, Тітто Руффо, Федір Шаляпін. Італійський композитор Джакомо Пуччіні подарував співакці свій портрет з написом «Найпрекрасніший і найчарівніший Баттерфляй». Успіх С. Крушельницької на оперних сценах світу був успіхом і визнанням української музики й мистецтва.

1900 р. — Володимир Кубійович, український історик, географ, енциклопедист, видавець, громадсько-політичний діяч, організатор видання та головний редактор Енциклопедії українознавства та фундаментальної праці «Географія українських і сумежних земель».

2011 р. — помер Володимир Полохало, український політолог, журналіст, історик.
Народилися:
1801 р. — Михайло Остроградський, український математик і механік.
1894 р. — Роман Купчинський, український поет, прозаїк, журналіст, композитор, критик, громадський діяч.

24

1932 р. — народився Анатолій Солов'яненко, всесвітньо відомий український співак та видатний громадський діяч.

25

1919 р. — війська Нестора Махна

прорвали фронт Білої армії і здійснили зухвалий рейд у напрямку Бердянська і Таганрога.

1995 р. — Україна прийнята до Ради Європи.

Народилися:
1832 р. — Петро Сокальський, український композитор.
1936 р. — Євген Пронюк, український громадський діяч.
1965 р. — Петро Порошенко, український державний та політичний діяч, підприємець, п'ятий Президент України, засновник «Українського промислово-інвестиційного концерну», групи кондитерських підприємств «Рошен» та ін.

Помер:
1862 р. — Яків Кухаренко, письменник, наказний отаман Чорноморського козацького війська.

27

Всесвітній день туризму.
1781 р. — у складі Росії утворене Київське, Чернігівське, Новгород-Сіверське намісництва.

1920 р. — Нестор Махно уклав союз з Червоною Армією.
Народилися:
1921 р. — Лев Силенко, автор «Мага Віри», засновник РУНВіри.
1983 р. — Олена Юрковська, паралімпійська чемпіонка ігор 2010 р. у Ванкувері (біатлон), чотириразова паралімпійська чемпіонка ігор в Турні (2006), визнана кращою спортсменкою ігор; Герой України.

Померли:
1946 р. — загинув Юрій Горліс-Горський, старшина 2-го Запоро-

зького полку Армії УНР, осавул 1-го куреня полку гайдамаків Холодного Яру, письменник.

1983 р. — Михайло Стельмах, український письменник, драматург, фольклорист.

28

1651 р. — між Богданом Хмельницьким і поляками укладений Білоцерківський мир.

1973 р. — скасоване рішення ЦК КПУ про створення на острові Хортиця у Запоріжжі державного заповідника.

1989 р. — відправлений у відставку перший секретар Компартії України Володимир Щербинський.

Народилися:
1918 р. — Василь Сухомлинський, український педагог, публіцист, письменник, поет.

1929 р. — Дмитро Павличко, український поет, перекладач, літературний критик, громадсько-політичний діяч. За визначний особистий внесок у розвиток української літератури, створення вершинних зразків поетичного слова, плідну державну і політичну діяльність йому присвоєно звання «Герой України» з врученням ордена Держави (2004 р.).

Померли:
1956 р. — Остап Вишня, український письменник, новеліст, класик сатиричної прози ХХ ст. Начальник медично-санітарного управління Міністерства залізниць УНР. В'язень сталінських концтаборів.
1974 р. — Василь Іванис, останній кубанський прем'єр.

МИСТЕЦТВО – ДЛЯ ПЕРЕМОГИ

Два дні – 6 і 7 вересня – у Народному домі «Просвіта» міста Соснівки, що на Львівщині, діяла виставка творів живопису Дмитра і Віктора Меушів. Батько і син запропонували всім бажаючим оглянути роботи різної тематики. Виставку митці присвятили перемозі України, в яку непохитно вірять, а також ювілею Дмитра Меуша.

Дмитро Богданович Меуш – колишній шахтар. Малюванням захопився після служби в армії. Художник-самоук, наділений унікальним талантом живописця, має у своєму доробку незліченну кількість картин, які розходяться по цілому світу! Багато робіт дарує друзям, гостям Соснівки, рідному місту. Після трагічних подій на Майдані написав картину, присвячену Небесній Сотні, і подарував її соснівчанам: тепер це полотно розміщене у Соснівській міській раді. Дмитро кожним мазком пензля оспівує навколишню прибузьку природу, кожен мальовничий куточок річки Рати, затишні соснові галявини навколо рідної Соснівки. Натюрморти, букети, казкова краса Карпат, чарівний Львів – усе це теми робіт Дмитра Меуша.

Талант художника передався і двом синам Дмитра: Артемові та Вікторові.

Артем вчився в Академії дизайну і у Львівській політехніці. Зараз – вільний художник. Має багато цікавих ідей, які творчо втілює у життя.

Віктор – студент 4 курсу Національного університету «Львівська політехніка», в інституті архітектури вивчає дизайн інтер'єрів. Живопис – його захоплення, яке переростає у важливу справу життя, як у брата і батька.

Три живописці під одним дахом – це серйозно. А берегинею трьох митців є чарівна пані Світлана, яка мудро і терпляче допомагає своїм хлопцям творити прекрасне.

До речі, після виставки у рідній Соснівці вже 22 вересня живопис Меушів буде представлено у Львові, в залах Музею Ідей. Дмитро, Артем і Віктор чекають там своїх шанувальників.

Віра ОЛЕШ

м. Соснівка, Львівська область

МЕТАМОРФОЗА РЕАЛЬНОСТІ

Виставка «Кримська метаморфоза» для її учасників та організаторів – як перший бал для Наташі Ростової з роману «Війна і мир» Льва Толстого. Вона і відкрилася в Кримському етнографічному музеї в період перемир'я, на яке дуже чекали всі на Південному сході України, охопленому полум'ям війни, а також населення тих територій, що межують з цим регіоном, розміщують у себе біженців, у тому числі й в Криму. Гармати змовкли в збройному протистоянні українських військових формувань і ополченців. Політики заговорили про мир.

Отже, та давня двоохотлітня історія повторюється в інших часових відрізках з поправкою на сьогоднішній день, і нові покоління художників осмислюють її крізь призму свого світосприйняття в кольорі, стилістиці, фактурі на полотні, папері, склі. Працюють і з металом, але покровителі його – не руйнівні сили, як у зброї, а музи. Майже сто робіт понад двадцять авторів – це дебютний арт-проект створеної в червні нинішнього року громадської організації «Сучасне мистецтво Криму».

Її директор Міла Саліван розповідає, що головною метою виставки є популяризація сучасного мистецтва в Криму, розвиток і реалізація творчих можливостей молодих художників. Вони активно відгукнулися на пропозицію організаторів і самі взяли участь у оформленні експозиції в галереї, яка знаходиться за основними, але меншими виставковими залами музею. Ця більша за розміром запасна площа використовується для експонування в особливих випадках. Наприклад, у травні цього року в ній розміщувалася для огляду механіка Леонардо да Вінчі.

Виразені крізь метаморфозу реальності роботи молодих художників, дизайнерів, керамистів демонструють різні напрямки твор-

чого пошуку. Одні знаходять натхнення в академічній школі і зосереджені на освоєнні традиційних засобів живопису і графіки. Інші шукають співзвуччя часу метафори, орієнтуючись на принципи постмодернізму ХХ століття. Прагнуть до створення власного неповторного стилю в мистецтві, молоді автори своїм пензлем ведуть з глядачами розмову про особисті відчуття в пізнанні навколишньої дійсності (Г. Бессіна «Диво-вишний Крим», В. Підпригора «В горах», С. Попов «Будиночок у Кольчугіному»), про бажання змінити нинішній світ суперечностей на кращий, гармонійний (А. Сярова «М'ясо, нафта, золото», А. Брикунов «Клітка», В. Шарейко «Самотність», А. Гапонюк «Зберегти себе»).

З'єднані у спільній експозиції різні почерки, нестандартні підходи демонструють уміння молодих художників бачити, помічати те, повз що інші проходять. І своєю радістю пізнання діляться з глядачами. Так, серед робіт є звернення до імпресіонізму, абстракції, примітивізму, офорту, колажу. Багато композицій і сюжетних картин, що свідчить про намагання молодих майстрів оволодіти жанровою різноманітністю і технічними прийомами живопису, графіки, малих скульптурних форм.

Величезна смислова насиченість експозиції. Триптих «Будда золотий, аметистовий, смарагдовий» О. Яшиної, «Павук» з металу і каменю А. Денисова, мозаїчне панно «Пішов по рибу» Ж. Богущького та інші – це актуальна інтерпретація гарячих соціальних проблем суспільства, в якій проявляється небайдужість, юнацький максималізм і творча емоційна значущість сюжетів для самих авторів.

Приміром, у кінці галереї весь простір зайняла інсталяція з гіпсу полотна «Відбитки сну».

— Це – свого роду альтернатива пейзажу, – розповідає її автор Олександр Голинський. Він закінчив Кримське ху-

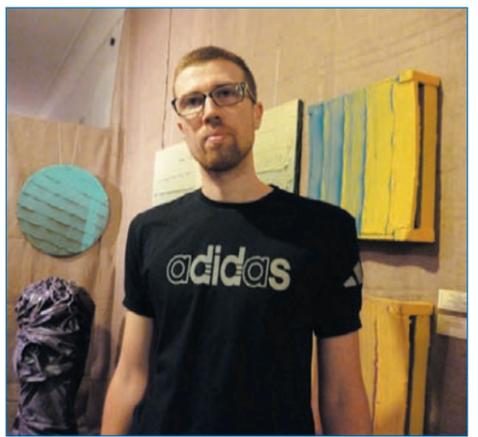
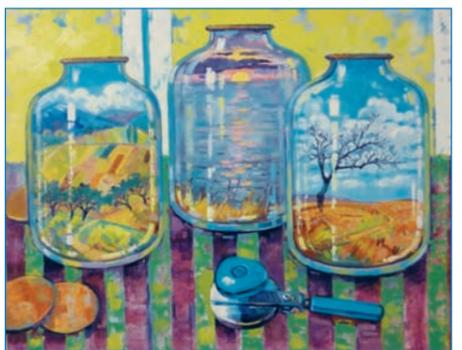
дожне училище ім. М. Самокиша, Національну академію образотворчого мистецтва та архітектури в Києві за спеціалізацією «дизайнер інтер'єру» і нині працює як художник-сценограф. Такою композицією предметів, на його думку, можна прикрасити офіс, хол.

Ще одну інсталяцію – два костюми-картини на манекенниках представила глядачам Сона Торозян.

— Моя ідея – дежавю, тобто повторення вже баченого раніше, – пояснює вона. – Я прагну все краще, що було в минулі віки, формами мистецтва перенести в наш час.

В її варіанті – це виконані акрилом на полотняній основі картини «Мадонна з дитиною» та «Офелія» з епохи середньовічного Ренесансу. Вона планує за здобутим у Кримському інженерно-педагогічному університеті фахом дизайнера одягу працювати в Москві. І ймовірно, що там її колекція костюмів-картин буде поповнюватися. А ця виставка дала можливість їй, як і всім іншим учасникам, заявити про себе широкій аудиторії, подивитися на колег, послідувати, дізнатися реакцію на свої пошуки та експерименти. Вона для творчої людини – і апробація зробленого, і хороший стимул до наступних кроків, сюжетів, винаходів.

Валентина НАСТІНА

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театральний концертний Київ», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою – <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com